

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ.2563

The Public Participation in Infrastructure Development of Municipality
of Warin Chamrap Ubon Ratchathani Province

Colonel Sanong Chulganth

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อและนามสกุล พันเอก สอนอง จุลกันท์
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกดารัตน์

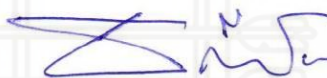
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกดารัตน์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ สายจำปา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันส ปิยะกุลชัยเดช)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของ
เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษา พันเอก สนอง จุลกัณฑ์ **รหัสนักศึกษา** 2618001263 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกตาร์ศมี **ปีการศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รวมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ใน 4 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในทุกด้าน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่การเป็นตัวแทนประชาชน ส่วนกลุ่มมีผู้มีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มีส่วนร่วมเลย คือ ประชาชนทั่วไป (2) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ประชาชนไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล ทำให้ไม่สามารถที่จะตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมได้ และประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพ หารายได้ให้ครอบครัวมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานของเทศบาล

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานการบริหารงาน
เทศบาลเมือง วารินชำราบ

Independent Study title: The Public Participation in Infrastructure Development of Municipality of Warin Chamrap Ubon Ratchathani Province

Author: Colonel Sanong Chulganth; **ID:** 2618001263; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Pisan Mukdaratsami, Associate Professor;

Academic year: 2020

Abstract

The work aims to study the process of the public participation in the infrastructure development of the Warinchamrap Municipality in Ubon Ratchathani province and to explore the problems and obstacles concerning the public participation. The study was a qualitative one. Thirty samples were specifically selected. They were 5 members of the Warinchamrap Municipality Council, 5 community leaders, and 20 representatives from the general public. A structured interview was used as a research instrument to collect data.

The research found as follows. (1) The public participation in the process of the infrastructure development was found in four aspects: participation in setting the problems and decision making, participation in implementation, participation in receiving benefits, and participation in follow-up and evaluation. It was found that the public participation in the infrastructure development could be divided into two groups. One was the group having a high level of participation. In this group were the members of the Warinchamrap Municipality Council, and the community leaders. Those in the group with less or no participation were the general public. (2) As regards the problems and obstacles in the public participation in the infrastructure development, the first three problems were 1) a majority of the public members did not understand their own roles in their participation in the infrastructure development; 2) a majority of the public lacked knowledge on the municipality administration, making them unable to make a decision, and 3) a majority of the public members paid more attention to their living factors, family incomes than to the municipality's administration.

Keywords: Public of Participation, Infrastructure Development, Municipality Administration Warin Chamrap.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยการช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พิศาล มุกดาร์ศมี อาจารย์ที่ปรึกษาศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางการวิจัยเป็นอย่างดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการและกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านในบัณฑิตวิทยาลัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมในการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอ ประธานสาขาวิชานิติศาสตร์และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ดร.เกษกนก วรรณวัลย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และดร.ธรรมรัตน์ โพธิสุวรรณปัญญา อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เป็นส่วนสำคัญทำให้ศึกษาค้นคว้าฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการศึกษานี้ ขอมอบเพื่อพัฒนาการศึกษาและบูชาพระคุณ บิดา มารดา บุรพจารย์ที่ถ่ายทอดความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้วยความเมตตาให้กับผู้ศึกษาด้วยดีเสมอมา จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สนอง จุลกันท์

เมษายน 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แผนการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	9
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	15
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล	21
แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน	27
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
วิธีการสร้างเครื่องมือ	62
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	64
ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	75
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการศึกษา	76
อภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	95
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	96
ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	98
ค แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	102
ง ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองวารินชำราบ	111
ประวัติผู้ศึกษา	118

ณ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	หน้า 5
---------------------------------------	--------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริหารสาธารณะและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวม โดยเฉพาะเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 112-115) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 4-6)

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีความสำคัญมากต่อการกระจายอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่ได้กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่น เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาสาธารณูปการหรือระบบสาธารณูปโภค รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการด้านสื่อสารในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและ

เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น คือ การมอบหมายความรับผิดชอบการตัดสินใจให้กับประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการปกครองตนเอง และจัดให้บริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่น นั้นเอง ดังที่ โกวิท พวงงาม (2552, น. 6) กล่าวถึงความสำคัญของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า ประชาชนเป็นสมาชิกของชุมชนและเมื่อมีสิทธิเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีหน้าที่ไปเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เป็นคนดีและมีความรู้ ความสามารถให้มาบริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่การมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานโครงการ มีส่วนร่วมดำเนินโครงการ การติดตามและประเมินผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ประชาชนยังมีความผูกพันกับชุมชนของตนเพราะถือเป็นเจ้าของชุมชน ย่อมเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและย่อมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบายแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมากเพราะจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน ลดความขัดแย้ง และเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ทำให้เกิดการยอมรับ เกิดความไว้วางใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นมากขึ้น ช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นดีที่สุด และช่วยให้มีทางเลือกในการตัดสินใจและมีความรอบคอบมากขึ้น (โกวิท พวงงาม, 2552, น. 13)

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยเป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการให้ประชาชนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้หน่วยงานของท้องถิ่น เป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางในการจัดการบริหารงานบางอย่างแทนรัฐบาล เทศบาลเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน แผนพัฒนาของเทศบาลจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้น เทศบาลจึงเป็นรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนจึงได้มีการปรับปรุงพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบและประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการปรับปรุงกฎหมายเทศบาลที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นความต้องการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาการดำเนินงาน การควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานทุกด้าน

ของเทศบาล เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีการบริหารแบบเทศบาลในท้องถิ่นที่มีการบริหารส่วนภูมิภาค เช่น จังหวัด อำเภอ และตำบล ที่มีรายได้พอที่จะดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ได้ซึ่งการบริหารแบบเทศบาลของไทยนั้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน (โกวิท พวงงาม, 2550, น. 71) แต่ที่ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเท่าที่ควร โดยเฉพาะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานจะจำกัดเฉพาะผู้นำในท้องถิ่นและหัวหน้าส่วนราชการของเทศบาลนั้น ๆ จึงอาจเป็นไปได้ว่าการที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วม และยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองท้องถิ่น หรือเป็นเพราะประชาชนคิดว่ากิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นเรื่องของหน่วยงานราชการ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้การแสดงออกเพื่อรักษาผลประโยชน์ ตลอดจนถึงการแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำไปปฏิบัติมีอยู่น้อยมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าแทบไม่มีเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ การบริหารเทศบาลเท่าที่ผ่านมาจึงมักจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และนับได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการปกครองท้องถิ่นของไทยอยู่ไม่น้อย ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมให้รับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมต่อไป (อภิสิทธิ์ หลากสุขถม, 2552, น. 1-2)

เทศบาลเมืองวารินชำราบตั้งอยู่ในอำเภอเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวเมืองอุบลฯ คิดเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร ซึ่งมีถนนสถิตย์นิมานกาลเชื่อมระหว่างตัวเมืองอุบลราชธานีกับเทศบาลเมืองวารินชำราบ เดิมมีพื้นที่ 5.7 ตารางกิโลเมตร ต่อมามีการขยายอาณาเขตเทศบาลเป็น 12.9 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลวารินชำราบทั้งหมดพร้อมทั้งได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลวารินชำราบ เป็นเทศบาลเมืองวารินชำราบ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2538 ดังประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก. (ลงวันที่ 24 กันยายน 2538) แบ่งชุมชนในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองวารินชำราบ ออกเป็น 28 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือน 10,729 ครัวเรือน และมีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 27,101 คน (เทศบาลเมืองวารินชำราบ, 2562, น. 4) ซึ่งเทศบาลเมืองวารินชำราบได้ดำเนินการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมายเทศบาลเมืองที่ต้องทำ คือ กิจกรรมตามที่ระบุไว้อันเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลที่ต้องทำ ให้มีน้ำสะอาด หรือการประปา ให้มีโรงฆ่าสัตว์ ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ ให้มีการบำรุงทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดทำในเขตเทศบาล ได้แก่ ให้มีตลาด ให้มีสุสานและฌาปนสถาน บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากิน

ของราษฎร ให้มีการบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล ให้มีการสาธารณสุข จัดทำกิจกรรมซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น เทศพาณิชย์ เป็นต้น

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยสนใจในประเด็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

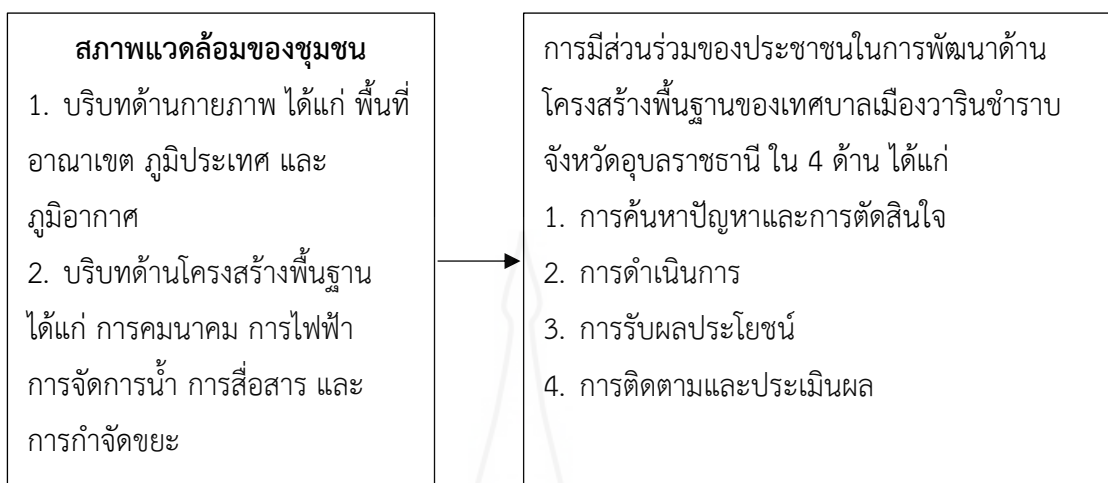
- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีว่าเป็นอย่างไร ดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องนี้มุ่งที่จะอธิบายกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีว่าเป็นอย่างไร รวมถึง ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีว่าเป็นอย่างไร โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป

4.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

4.4 ขอบเขตระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน ดังนี้

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้ร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล ดังนี้

5.1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

5.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในการบริหารและจัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

5.1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

5.1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

5.2 กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการหรือกิจกรรม

5.3 บริบทด้านกายภาพ หมายถึง พื้นที่ อาณาเขต ภูมิประเทศ และภูมิอากาศในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

5.4 บริบทด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การคมนาคม การไฟฟ้า การจัดการน้ำ การสื่อสาร และการกำจัดขยะ

5.5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ให้ดียิ่งขึ้น ใน 5 ด้าน ได้แก่

5.5.1 ด้านการคมนาคม หมายถึง การปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไข ก่อสร้างเกี่ยวกับทางจราจรทางบก และทางน้ำให้ดีกว่าเดิม เช่น การก่อสร้างซ่อมแซมถนนที่ชำรุด การซ่อมแซมสะพาน ส่งเสริม บำรุงรักษาห้วยหนอง คลอง สระน้ำ เป็นต้น

5.5.2 ด้านไฟฟ้า หมายถึง การก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไข การขยายเขตไฟฟ้า และไฟฟ้าให้ครบทุกครัวเรือน ตลอดจนการจัดทำแผนลวงหน้า การจัดชุดพนักงานที่มีความชำนาญ และยานพาหนะต่าง ๆ รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อมในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.3 ด้านการจัดการน้ำ หมายถึง การก่อสร้าง ปรับปรุงแก้ไข จัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค ซ่อมแซมเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

5.5.4 ด้านการสื่อสาร หมายถึง การจัดระบบการสื่อสารให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสม เช่น การจัดให้มีสัญญาณไวไฟรีของเทศบาล โทรศัพท์บ้านในครัวเรือน การประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวของเทศบาล ช่องทางการร้องทุกข์ของประชาชน ห้องสมุดชุมชน เป็นต้น

5.5.5 ด้านการกำจัดขยะ หมายถึง การจัดการระบบกำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพ เช่น การลดจำนวนขยะในชุมชน การรณรงค์การจัดการขยะชุมชน การรณรงค์การคัดแยกขยะ การกำจัดขยะอย่างครบวงจร การพัฒนาการกำจัดขยะด้วยการตั้งโรงงานกำจัดขยะ การตั้งโรงงานแปรรูปขยะ เป็นต้น

5.6 เทศบาลเมืองวารินชำราบ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

5.7 สมาชิกสภาเทศบาล หมายถึง สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามขอบเขตการศึกษา คือ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

5.8 ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทในการชักนำและพัฒนา ตลอดจนขับเคลื่อนงาน รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

5.9 ประชาชน หมายถึง กลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

6.3 ทำให้ทราบแนวทางในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

6.4 ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แผนการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล
4. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แผนการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เดิมเน้นได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น สืบต่อมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ยังให้ความสำคัญในแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 78 (3) กำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงตนเองตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สรุปได้ว่า รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารการบริการงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายและเพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแผนกำหนดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในมาตรา 30 ดังต่อไปนี้

1) ให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติบังคับใช้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในกำหนดเวลา ดังนี้

(1) ภารกิจที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

(2) ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

(3) ภารกิจที่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

2) กำหนดขอบเขตของความรับผิดชอบให้บริการสาธารณะของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจ และหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน โดยในระยะแรกอาจกำหนดภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แตกต่างกันได้โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งต้องพิจารณาจากรายได้และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาสิบปี

3) กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

4) กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่า ร้อยละยี่สิบ และในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า ทั้งนี้ โดยการเพิ่มสัดส่วนตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และโดยการจัดสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

5) การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สำหรับการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในมาตรา 16

และ 17 ที่ระบุว่า ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้กำหนดกรอบแนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยึดหลักการและสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1) ด้านความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยว และความเป็นเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้นโดยปรับบทบาทและภารกิจของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค รับผิดชอบในภารกิจมหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะดำเนินการได้โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น ให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3) ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้น หรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีขึ้น ท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงาน และติดตามตรวจสอบ

การถ่ายโอนภารกิจตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ การให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในกำหนดเวลา ดังนี้

1) ภารกิจที่เป็นการดำเนินการที่เข้าซ้อนระหว่างรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการให้ เสร็จภายในสี่ปี

(1) ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

(2) ภารกิจที่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

2) ความหมายลักษณะภารกิจให้บริการสาธารณะที่จะต้องถ่ายโอนภายในสี่ปี ได้แก่

(1) ภารกิจที่ซ้ำซ้อน หมายถึง ภารกิจให้บริการสาธารณะที่กำหนดให้รัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องเดียวกัน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการตามภารกิจนั้นแล้ว

(2) ภารกิจที่รัฐจัดทำในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ภารกิจให้บริการสาธารณะที่กฎหมายกำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้ดำเนินการหรือไม่เคยดำเนินการตามภารกิจนั้นแล้วด้วย

(3) ภารกิจที่รัฐทำในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หมายถึง ภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งและมีผลกระทบเกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นด้วย

(4) ภารกิจตามนโยบายรัฐบาล

3) เป้าหมายของแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ให้มีการถ่ายโอนภารกิจในด้านการบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดหรือแห่งใดที่มีความพร้อมในการรับถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจให้ดำเนินการถ่ายโอนใน 4 ปี สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดหรือแห่งใดที่ไม่มีกำหนดที่จะรับโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใน 4 ปี ให้ดำเนินการถ่ายโอนภายใน 10 ปี

(2) กำหนดการจัดสรรภาษีและอากรเงินอุดหนุนและรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาลภายในปี พ.ศ. 2544 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาล ไม่เกิน พ.ศ. 2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยการเพิ่มสัดส่วนอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจที่ถ่ายโอนเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และจัดสรรให้สัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

(3) การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(4) จัดระบบของการถ่ายโอนบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐเพื่อให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ

(5) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับการถ่ายโอนภารกิจบริหารสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางภารกิจจะต้องดำเนินการแก้ไข หรือให้มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีแผนปฏิบัติการได้กำหนดภารกิจถ่ายโอนไว้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545: 7-8)

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย

(1) การคมนาคมและการขนส่ง

ก) ทางบก เช่น การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนนและสะพาน การดูแล จัดตั้งสถานีขนส่ง และการจัดการจราจรในเขตพื้นที่

ข) ทางน้ำ เช่น การบำรุงรักษาทางน้ำ การก่อสร้างและดูแลสถานีขนส่งทางน้ำ (ท่าเทียบเรือ)

(2) สาธารณูปโภค

ก) แหล่งน้ำ/ระบบประปาชนบท อาทิ การดูแล รักษา พัฒนา ซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ และระบบประปาชนบท

(3) สาธารณูปการ

ก) การจัดให้มีตลาด อาทิ จัดให้มีและการควบคุมตลาด

ข) การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง

ค) การผังเมือง อาทิ การจัดทำผังเมืองรวมทั้งจังหวัด และการวางและปรับปรุงผังเมืองรวม

ง) การควบคุมอาคาร อาทิ การควบคุมอาคาร และการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

(1) การส่งเสริมอาชีพ อาทิ การฝึกอบรม ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

(2) งานสวัสดิการสังคม

ก) การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส อาทิ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสังคมสงเคราะห์เป็ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เป็ยยังชีพคนพิการ และการสงเคราะห์เป็ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

(3) นันทนาการ

- ก) การส่งเสริมกีฬา อาทิ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา การก่อสร้าง บำรุงรักษาสนามกีฬา
- ข) การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาทิ การบริหารจัดการ ดูแล บำรุงรักษาสวนสาธารณะ

(4) การศึกษา

- ก) การจัดการศึกษาในระบบ อาทิ การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนหรือปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการศึกษาสงเคราะห์
- ข) การจัดการศึกษานอกระบบ อาทิ การบริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ และการจัดการศึกษาระดับเขต งานห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

(5) การสาธารณสุข

- ก) การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล อาทิ การส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การพัฒนาอนามัยบนพื้นที่สูง
- ข) การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ อาทิ งานสนับสนุนเงินอุดหนุนในการสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ค่าสังคมสงเคราะห์และค่าฌาปนกิจ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย อาทิ การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย

- (1) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน อาทิ งานตรวจมาตรา ชั่ง ตวง วัด และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครอง ผู้บริโภค

(2) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อาทิ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น

- (3) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาทิ การทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน และงานจัดทะเบียนสัตว์พาหนะ

- 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- (1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประสานจัดทำ พัฒนาจังหวัด และการจัดระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน

(2) การพัฒนาเทคโนโลยี อาทิ การบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน

- (3) การส่งเสริมการลงทุน อาทิ งานบริการข้อมูลนักลงทุน งานเผยแพร่และชักจูงการลงทุน

(4) การพาณิชยกรรม อาทิ งานทะเบียนพาณิชย์

- (5) การพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ การกำกับดูแลโรงงาน การอนุญาตให้ตั้งโรงงาน
  - (6) การท่องเที่ยว อาทิ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษา สถานที่ท่องเที่ยว และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
  - 5) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
    - (1) การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อาทิ งานพัฒนาป่าชุมชน การควบคุมไฟป่า เป็นต้น
    - (2) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ อาทิ การติดตาม ตรวจสอบเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและมลพิษ งานสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม งานตรวจสอบคุณภาพน้ำ งานตรวจสอบคุณภาพอากาศและเสียง และการบำบัดน้ำเสีย
    - (3) การดูแลรักษาที่สาธารณะ อาทิ การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะ
  - 6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย
    - (1) การจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ อาทิ การบำรุงรักษาโบราณสถาน
    - (2) การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและหอจดหมายเหตุ
- กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจรัฐบาลต้องกระจายอำนาจในด้านงบประมาณ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปบริหารกิจการสาธารณะได้ โดยจะต้องดำเนินการตามภารกิจถ่ายโอน 6 ด้าน สิ่งที่สำคัญคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรีบดำเนินงานให้เร็วที่สุด เพราะด้านนี้กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนมาก และเนื่องจากท้องถิ่นส่วนมากยังมีรายได้ของตนเองไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตัวเองได้ นโยบายการกระจายอำนาจจึงนับว่ามีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องโอนหรือจัดสรรเงินอุดหนุนภารกิจควบคู่กับการกระจายอำนาจด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการจัดรูปแบบการปกครองที่มีลักษณะการกระจายอำนาจ การปกครองจากรัฐบาลส่วนกลางให้แก่ส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครอง และบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะประชาชนย่อมต้องทราบถึงความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น มีความผูกพัน รักใคร่ในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งยังรู้จักสภาพท้องถิ่นที่ทรัพยากร ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นดีกว่า การได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ

ประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมในระดับชุมชนถือได้ว่าเป็นการฝึกฝนหรือปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ซึ่งการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่มีมานานนับตั้งแต่เริ่มมีรัฐธรรมนูญ โดยต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองภายในท้องถิ่นของตน การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับแต่ที่ชัดเจนที่สุดคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีการบัญญัติไว้เป็นหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจน และต่อมาในปี 2542 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานราชการ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ต่อเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะการบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและยังมีอำนาจหน้าที่ของตนโดยเฉพาะอีกด้วย (ไททัศน์ มาลา, 2554, น. 29)

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีความสำคัญต่อการฝึกหัดประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นที่จะตอบสนองปัญหาความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งลำพังเพียงรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง ทำให้ส่วนกลาง (Centralization) มาเป็นการบริหารการปกครองแบบการกระจายอำนาจ (Decentralization) มากขึ้น เพื่อมุ่งหมายให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินภารกิจของท้องถิ่นซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการใช้ฐานท้องถิ่นเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2559, น. 11)

การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมือง การปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่ารัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อ

การสนองต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความมุ่งประสงค์ของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (สิวพร สุขเอียด, 2559, ออนไลน์)

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้ (โกวิท พวงงาม, 2559, น. 14)

1) เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัด เนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีเงินงบประมาณ สามารถหารายได้ให้กับท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้รอบคอบ

2) เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมักมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็นโดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้รอบคอบ

4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนโดยทั่วถึง โดยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ทั้งในบทบาทของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ในหลากหลายบทบาท มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย มี 2 รูปแบบ คือ

1) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งในทุกจังหวัดจะมี 3 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

องค์กรปกครองท้องถิ่นจำแนกตามรูปแบบมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 7,853 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563, ออนไลน์) คือ

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง
- 2) เทศบาลนคร 30 แห่ง
- 3) เทศบาลเมือง 192 แห่ง
- 4) เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง
- 6) องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา 2 แห่ง ซึ่งรายละเอียดขององค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ มีดังนี้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552, น. 124-137)

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

การปกครองท้องถิ่นไทยในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นทุกจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ยกเลิกระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 นอกจากนั้นยังได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ในปี พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและการพ้นจากตำแหน่งของประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งอำนาจหน้าที่บางประการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และได้มีการแก้ไขอีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 เพื่อกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 จึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลและดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งแยกจากการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในเขตพื้นที่จังหวัด

2) เทศบาล

โครงสร้างของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เทศบาลมีฐานะเป็นทบวงการเมืองและเป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2543 จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยเพิ่มรูปแบบของผู้บริหารเทศบาลเข้ามาอีกหนึ่งรูปแบบ คือ นายกเทศมนตรี โดยได้มีการกำหนดว่าเทศบาลแห่งใดจะมีการบริหารรูปแบบคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตเทศบาลแต่ละแห่งโดยมีวิธีการดังนี้ คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลใด จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้จัดทำประชามติในเขตเทศบาลนั้นว่าจะกำหนดให้

การบริหารเทศบาลใช้รูปแบบคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี จนกระทั่งได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 อีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดให้ฝ่ายบริหารหรือนายกเทศมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตเทศบาล

3) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในมาตรา 40 ว่า สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หากแต่โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกอบด้วยสมาชิกสองประเภทคือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบลกับสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกที่ราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเลือกตั้งหมู่บ้าน 2 คน จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถูกบังคับใช้ จึงได้มีตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อแก้ไขโครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เดิมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ “คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล” เป็นฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย กำนันและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน หากแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้ปรับเปลี่ยนให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการบริหารจำนวน 1 คน และกรรมการบริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง แต่อย่างไรก็ดีในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการออกพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2546 เพื่อปรับเปลี่ยนชื่อตำแหน่งและที่มาของฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเสียใหม่เป็น “นายกองค์การบริหารส่วนตำบล” และให้มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

4) กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยในส่วนของโครงสร้างของกรุงเทพมหานครไม่ได้รับผลกระทบจากการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เท่าใดนัก เพราะทั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต่างก็มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญฯ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

5) เมืองพัทยา

เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หากแต่การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเมืองพัทยาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 มีปลัดเมืองพัทยาทำหน้าที่บริหารกิจการเมืองพัทยาโดยสัญญาจ้างและสภาเมืองพัทยาที่มีบางส่วนมาจากการแต่งตั้งยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ขึ้นแทน โดยได้บัญญัติให้เมืองพัทยาเป็นนิติบุคคลประกอบด้วยสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา ซึ่งทั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยาต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา

รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยดังกล่าวข้างต้นทั้ง 5 รูปแบบ ถูกใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพราะแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะถูกประกาศยกเลิกไปภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และได้มีการบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ขึ้นมาใช้แทนนั้น หากแต่ก็มิได้มีผลเกี่ยวเนื่องสำคัญต่อรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแต่อย่างใด เพียงแต่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการเข้าไปให้มีความสมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ถูกประกาศยกเลิกไปภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยในสภาวะการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการ

เมืองในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับการพัฒนาของประเทศได้ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองให้มากที่สุด อันเป็น เป้าหมายสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง แต่ทั้งนี้ การที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใดก็ตาม จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนขีดความสามารถทางด้านการบริหารบุคคล การเงิน และการคลังของท้องถิ่นเหล่านั้น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามนโยบายการกระจายอำนาจ การปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยเป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลางไปให้ ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการให้ประชาชนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้หน่วยงานของท้องถิ่น เป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางในการจัดการบริหารงานบางอย่างแทนรัฐบาล เทศบาลเป็นหน่วยงานที่มี ความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือ ในการบริหารงาน แผนพัฒนาของเทศบาลจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา ในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเพื่อให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้น เทศบาลจึงเป็นรูปแบบของการปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนจึงได้มีการ ปรับปรุงพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบและประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการปรับปรุงกฎหมาย เทศบาลที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นความต้องการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของ ตนเองมากขึ้น ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาการดำเนินงาน การควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานทุกด้าน ของเทศบาล เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ในเขตชุมชนที่มีความเจริญและ ใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีการบริหารแบบเทศบาลในท้องถิ่นที่มี การบริหารส่วนภูมิภาค เช่น จังหวัด อำเภอ และตำบล ที่มีรายได้พอที่จะดำเนินงานตามบทบาท หน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (โกวิท พวงงาม, 2550, น. 71) ได้ซึ่งการบริหารแบบเทศบาลของ

ไทยนั้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) เป็นเวลาถึง 87 ปีแล้ว นอกจากนี้เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย (นพพร บุระพันธ์, 2553, น. 23)

3.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล

รูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลของไทยนั้น มีความเป็นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 กล่าวคือ ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 และกำหนดให้เทศบาลเป็นองค์กรบริหารหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรก ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารปกครองตนเองเทศบาลต่อมาในปี พ.ศ. 2478 เทศบาลของไทยได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิม จำนวน 35 แห่ง ขึ้นเป็นเทศบาล ซึ่งในปี พ.ศ. 2481 และ พ.ศ. 2483 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาวะบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลง

เทศบาลของไทยได้รับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในปี 2496 โดยมีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นแทนกฎหมายเก่าทั้งหมด และมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญ คือ มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล ในปี พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

3.2 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนเป็น พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 1) จำนวนของประชากรในท้องถิ่นนั้น
- 2) ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น
- 3) ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้น ได้ 3 ประเภท ดังนี้

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยให้ระบุชื่อและขอบเขตเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมชนซึ่งมีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนซึ่งมีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

3.3 โครงสร้างของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนเป็น พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี

1) *สภาเทศบาล* ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหาร อันเป็นวิถีทางแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาเทศบาลนี้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี ทั้งนี้จำนวนสมาชิกสภาเทศบาล จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

- (1) สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน
- (2) สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน
- (3) สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

สภาเทศบาลนั้นมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่งโดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งมาจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล ส่วนรองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาเทศบาลในเมืองประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้สภาเทศบาลยังมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาล และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาล เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

2) *นายกเทศมนตรี*

ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งนายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งแต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน

(2) เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน

(3) เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรี มีดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย

(2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และ

เลขานุการนายกเทศมนตรี

(4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(5) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

3.4 หน้าที่ของเทศบาล

ในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเทศบาลนั้น พระราชบัญญัติเทศบาล ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 50-57 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) หน้าที่ของเทศบาลตำบล

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

(3) รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริม สนับสนุน

หน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

(4) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัด

มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(5) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

(6) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

(7) จัดการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรมให้ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก

(8) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

(9) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(10) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำสะอาด หรือการประปา

(2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์

(3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือหรือท่าข้าม

(4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน

(5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

(6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้

(7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(8) ให้มีการบำรุงทางระบายน้ำ

(9) เทศพาณิชย์

2) หน้าที่ของเทศบาลเมือง

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) กิจกรรมตามที่ระบุไว้อันเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลที่ต้องทำ

(2) ให้มีน้ำสะอาด หรือการประปา

(3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์

(4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้

(5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

(6) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ

(7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(8) ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

ดังกล่าว

ดังต่อไปนี้

(9) จัดระเบียบการจราจร หรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจกรรมใด ๆ ในเขตเทศบาล

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือหรือท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (6) ให้มีการสาธารณสุข
- (7) จัดทำกิจกรรมซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- (12) เทศพาณิชย์

3) เทศบาลนคร

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้อันเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองที่ต้องทำ
- (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (4) การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพและ
- (5) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
- (6) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (7) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
- (8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว

สถานบริการอื่น

นอกจากนั้น เทศบาลนครอาจทำกิจการอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ต้อง

ทำของเทศบาลเมือง

กล่าวโดยสรุป เทศบาลในประเทศไทย ได้เริ่มจัดตั้งในรูปแบบของสุขาภิบาลมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และทรงตั้งสุขาภิบาลเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2440 เป็นสุขาภิบาลหัวเมือง

ชั้นใน คือ สุขาภิบาลกรุงเทพ ในขณะที่ พ.ศ. 2448 สุขาภิบาลหัวเมืองชั้นนอกแห่งแรก คือ สุขาภิบาลท่าฉลอม ที่จังหวัดสมุทรสาคร และปี พ.ศ. 2451 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการสุขาภิบาล ร.ศ. 127 และต่อมา พ.ศ. 2476 มีพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล ประกาศใช้เป็นครั้งแรก และในปีปัจจุบันได้ใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 โดยได้มีการปรับปรุงด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลให้ สอดคล้องกับสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน

4.1 ความหมายของโครงสร้างพื้นฐาน

ศราวุธ แสงเสน (2554, น. 43-44) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง โครงการ ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม บำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างอันเป็นสาธารณะต่าง ๆ ที่จำเป็น ในชั้นพื้นฐาน หรือจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น

วาทีตต์ เรียมริมมะดัน (2556, น. 8) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งปลูกสร้างหรือระบบที่เป็นพื้นฐานของชุมชน รองรับความต้องการของชุมชน เช่น ถนน ท่อ อาคาร ทางระบายน้ำ ระบบชลประทาน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

พรนภา จิวลักษณ์ (2559, น. 27) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง ระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบพื้นฐานของชุมชนและเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เช่น ถนน ไฟฟ้าสาธารณะ ประปา และทางระบายน้ำ เป็นต้น และถ้าระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดีเป็น กลไกนำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของชุมชนและเป็นตัวบ่งชี้ความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการใช้ชีวิต ของคนในสังคมด้านเศรษฐกิจ

ศิริพงษ์ ศรีอำภัย (2559, น. 16) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งปลูกสร้าง หรือระบบที่เป็นพื้นฐานของชุมชนรองรับความต้องการของชุมชน เช่น ถนน ท่อ อาคาร ทางระบาย น้ำ ระบบชลประทาน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น โครงสร้างพื้นฐานที่ดีเป็นกลไกนำไปสู่ความกินดีอยู่ดี ของชุมชนและเป็นตัวบ่งชี้ความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการใช้ชีวิตของคนในสังคม ด้าน เศรษฐกิจ เป็นต้น

คิมหันต์ ศรีศักดิ์ (2560, น. 12) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก เบื้องต้น ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยโครงสร้างพื้นฐานจะส่งผลต่อชุมชนใน ด้านการ พัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน ภายในอนาคต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ ถนน สะพาน ทางเดินเท้า ชลประทาน ระบบไฟฟ้าระบบน้ำ ประปา โทรคมนาคม เป็นต้น

4.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

จรัส สุวรรณมาลา และคณะ (2550, น. 1-2) สถาบันวิถิใหม่ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี” เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนมาช้านาน บ่งบอกถึงความสำคัญของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ หรือที่เรียกว่า “โครงสร้างพื้นฐาน” ของชุมชน วันนี้ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการสำรวจความต้องการบริการสาธารณะของประชาชน หรือลองประมวลข้อมูลการร้องเรียน ข้อเรียกร้องของประชาชนเกี่ยวกับบริการสาธารณะก็จะพบว่า บริการสาธารณะที่ประชาชนต้องการให้สร้างหรือซ่อมบำรุงรักษาเร่งด่วนลำดับแรก ๆ ยังคงเป็นเรื่อง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น ถนน สะพาน ทางดิน ทางระบายน้ำ น้ำประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง สวนสาธารณะ คูคลองส่งน้ำ เป็นต้น ซึ่งก็เหมือน ๆ กับที่เคยเป็นมากกว่าครึ่งศตวรรษ จะต่างกันก็เฉพาะส่วนปลีกย่อย เช่น วันนี้ข้อเรียกร้องส่วนใหญ่เป็นเรื่องการให้ซ่อมบำรุงรักษา และบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้มีคุณภาพดี ใช้งานได้ แทนที่จะเรียกร้องให้ก่อสร้างใหม่ตั้งแต่ก่อน ซึ่งงานพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนนับเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนโดยตรง สิ่งที่ประชาชนมองเห็นเป็นรูปธรรมที่เด่นชัดก็คือ การพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากการดำเนินการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ยังต้องดูแล บำรุงรักษา และปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ที่ได้จัดสรรงบประมาณลงไปดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งเป็นการทำให้เงินภาษีของประชาชนได้กลับมาสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนด้วยเช่นกัน

ศิริพงษ์ ศรีอำภัย (2559, น. 16-17) กล่าวว่า การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต ไว้ดังนี้

- 1) การจัดให้มีถนนซึ่งเชื่อมระหว่างชุมชนในตำบลไปยังตำบลข้างเคียงเพื่อใช้ในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรและการสัญจร
- 2) การจัดให้มีสะพานข้ามแม่น้ำลำคลองให้ได้รับสะดวกในการติดต่อและการเดินทาง
- 3) การจัดให้มีทางเดินเท้าให้ประชาชนเพื่อความปลอดภัยในการสัญจรทางเท้า
- 4) การจัดให้มีระบบชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอในการทำการเกษตร

5) การจัดให้มีระบบไฟฟ้าที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและไฟฟ้าแสงสว่างตามที่สาธารณะให้เพียงพอเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6) การจัดให้มีระบบน้ำประปาที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค

7) การจัดให้มีระบบโทรคมนาคมและการสื่อสารที่ทั่วถึงและเพียงพอสำหรับประชาชน ในพื้นที่เพื่อให้ทันต่อข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นการก่อสร้าง การปรับปรุงซ่อมแซม แก้ไขเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น ถนน สะพาน ทางดิน ทางระบายน้ำ น้ำประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง สวนสาธารณะ คูคลองส่งน้ำ เป็นต้น

4.3 ประเภทของโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นโครงสร้างทางกายภาพและโครงสร้างหลักของหน่วยงานสำหรับใช้งานภายในชุมชนหรือให้บริการตามความจำเป็นเพื่อรูปแบบทางเศรษฐศาสตร์ สำหรับชนิดของโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกได้ดังนี้ (ดวงตา ราชอาณาจักร, 2560, น. 41-42)

1) ระบบคมนาคม การมีเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบก โดยมีถนนสายสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับท้องถิ่นใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่ระหว่างตำบล ตำบลและอำเภอ ใกล้เคียง และเส้นทางภายในจังหวัดของประชาชน และสามารถเชื่อมโยงการคมนาคมภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกได้อย่างสบายและทั่วถึง ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านระบบคมนาคมนั้น จะต้องมีการสร้างถนนและเส้นทางสัญจร ขยายถนนและเส้นทางสัญจร ซ่อมแซมถนนและเส้นทางสัญจร ปรับปรุงภูมิทัศน์ริมขอบทางถนนและเส้นทางสัญจร สัญลักษณ์การจราจรทั่วถึงและครบทุกเส้นทางสัญจร และดูแลความปลอดภัยบนถนนและเส้นทางสัญจรทั่วถึงและครบทุกเส้นทางสัญจร และดูแลความปลอดภัยบนถนนและเส้นทางสัญจร

2) ระบบพลังงาน การให้บริการด้านไฟฟ้าภายในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ในส่วนของไฟฟ้าสาธารณะและไฟส่องสว่าง เทศบาลตำบลขนาดเล็กในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถให้บริการได้คิดเป็นร้อยละ 70 โดยครอบคลุมพื้นที่ตำบล ทุกหมู่บ้าน ยังคงมีเหลือเพียงส่วนน้อยที่ทางเทศบาลตำบลขนาดเล็กในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องดำเนินการจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะส่องสว่าง ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านระบบพลังงานนั้น จะต้องขยายไฟฟ้าใช้ในครัวเรือนอย่างทั่วถึง ซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ สร้างพลังงานทดแทน ไฟส่องสว่างตามจุดอันตราย และรณรงค์การประหยัดพลังงานเป็นประจำสม่ำเสมอ

3) ระบบการจัดการน้ำ การมีกิจการประปา ซึ่งสามารถผลิตน้ำประปาและให้บริการผู้ใช้น้ำภายในเขตตำบลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ รับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง และมีโครงการที่จะปรับปรุงระบบการผลิตและขยายเขตการให้บริการออกไปให้ประชาชนได้ใช้น้ำจากกิจการที่สะอาดและได้มาตรฐาน สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านระบบการจัดการน้ำ จะต้องปรับปรุงแหล่งน้ำอุปโภค พัฒนาแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค ขุดลอกทางระบายน้ำ ขุดลอกแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดสรรระบบน้ำประปาอย่างทั่วถึงและเพียงพอ และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

4) ระบบสื่อสาร ประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลขนาดเล็กในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโทรศัพท์พื้นฐานใช้ภายในเขตประมาณ 7% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดและมีตู้โทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้าน จำนวน 10 เครื่องขึ้นไป สำหรับให้บริการประชาชนในการติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์กันได้อย่างสะดวก ประชาชนสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์และวิทยุรองรับภาพของสถานีโทรทัศน์ช่องมาตรฐานได้ดี ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านระบบสื่อสาร จะต้องมียุทธศาสตร์ของตำบล โทรศัพท์บ้านในครัวเรือน การประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวของตำบล ช่องทางการร้องทุกข์ถึงผู้บริหารท้องถิ่น และห้องสมุดชุมชน

5) ระบบกำจัดขยะ ประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลขนาดเล็กในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระบบบำบัดขยะที่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ได้มาตรฐาน โดยมีระบบบำบัดน้ำเสียให้บริการและรองรับปริมาณขยะได้อย่างเพียงพอและพัฒนาการกำจัดขยะได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งโรงงานรีไซเคิลเพื่อนำขยะที่สามารถรีไซเคิลได้มาใช้งานหรือเพิ่มมูลค่าให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านระบบกำจัดขยะ จะต้องมีการรณรงค์การจัดการขยะชุมชน การรณรงค์การคัดแยกขยะ การกำจัดขยะอย่าง ครบวงจร การพัฒนาการกำจัดขยะด้วยการตั้งโรงงานกำจัดขยะ การยกระดับการจัดการขยะโดยให้ขยะขายได้ ตั้งโรงงานไฟฟ้าจากขยะ และตั้งโรงงานแปรรูปขยะ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ระบบคมนาคม 2) ระบบพลังงาน 3) ระบบการจัดการน้ำ 4) ระบบสื่อสาร และ 5) ระบบกำจัดขยะ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

วันชัย วัฒนาศัพท์ (2551, น. 3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความหวัง กังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553, น. 31) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

อรทัย พระทนต์ (2558, น. 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มใจเต็มกำลังตามความรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยร่วมกันวางแผนจัดรูปแบบ วางเป้าหมาย รวมถึงการจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน

สุปราณี ศรีดอกคำ (2560, น. 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด วางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมแก้ไขปัญหาในการพัฒนา ร่วมรับในผลประโยชน์จากการพัฒนา และร่วมในการประเมินผล อันมีประโยชน์ผลกระทบต่อตัวของประชาชนเอง

อัมพาพร อุ่มภูธร (2561, น. 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่กลุ่มประชาชนได้ทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันตามความต้องการ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมในการประเมินผล เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง

สรารุช สิบเพ็ชร (2562, น. 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระมีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกัน สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสามารถขยายเครือข่ายในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เป็นต้น

สละบายดี โคตรมะนีวงศ์ (2561, น. 16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตั้งแต่การตัดสินใจวางแผน การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล เพื่อความสะดวกของเจ้าหน้าที่รัฐและเอกชนในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

พระสุนทร วอนไฉวัน (2562, น. 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทางการบริหารจัดการ เพื่อกำหนดตามความต้องการในชุมชนของตนเองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการทางการมีส่วนร่วมแบบตัวแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเลือกสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อไปทำหน้าที่แทนตน รวมถึงการที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนช่วยเหลืองานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ เช่น การเป็นอาสาสมัครต่าง ๆ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในกรอบของกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการสำรวจสภาพ ปัญหา การกำหนดนโยบาย การวางแผนตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนในพื้นที่นั้น

5.2 นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 76-81 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมือง วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำบริการสาธารณะ (มาตรา 78)
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในการสงวน ทำนุบำรุง รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 79)
- 4) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อให้สอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 81)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 78 ระบุว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงลดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักการ ในหมวด 14 การปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1) ในการดำเนินงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 253)

2) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 254)

5.3 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชนม์บันลือ วรธนพันธ์ (2561, น. 19-21) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก เพื่อนำแนวทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

(1) การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น โดยเริ่มจากการค้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่นและวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือวินิจฉัยโครงการที่สำคัญ เช่น การกำหนดจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการคัดเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนมาใช้ โดยผ่านการตัดสินใจจะได้ข้อมูลทางเลือกมากขึ้น

(2) การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ คนในท้องถิ่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้นอาจถูกชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วมภายหลัง ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของโครงการมากขึ้น โดยต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลัง

(3) การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติงาน เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กร เมื่อมีโครงการเข้ามาหรือมีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้ สภาพชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน โดยกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์สำหรับทำกิจกรรม กำหนดกรอบให้สมาชิกยึดถือ มีการประชุม คัดเลือกผู้นำที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กร

2) การวางแผนและการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการ หรือกิจกรรม และการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยงโดยชุมชน เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการช่วยกันวางแผน คนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ 3 วิธี คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสละแรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการให้ข่าวสาร ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่มีในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการ ส่งเสริมโดยใช้แรงงานท้องถิ่น

(2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน รวมกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ต้องใช้ คนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้าง หรือสมาชิกทีมที่ปรึกษา หรือผู้บริหารโครงการ ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับคนในท้องถิ่นช่วยให้ตระหนักถึงปัญหาของตนด้วย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

(3) การมีส่วนร่วมในการขอความช่วยเหลือ ในการขอความช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่จะพิจารณาถึงผลเสียที่ตามมาหลังจากที่นำโครงการมา และผลที่เกิดกับคนในท้องถิ่นที่เข้ามาร่วมโครงการ

3) การรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยงโดยชุมชน เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

(1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เป็นความต้องการพื้นฐานของบุคคล ทำให้เพิ่มการบริโภค เพิ่มรายได้และมีทรัพย์สินมากขึ้น

(2) ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นความต้องการพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ การได้รับบริการหรือความพึงพอใจสาธารณูปโภคทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

(3) ผลประโยชน์ด้านบุคคล เป็นผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการ คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง พลังอำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ

4) การติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรม ใน 2 รูปแบบ คือ มีส่วนร่วมทางตรง และมีส่วนร่วมทางอ้อม เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อชุมชนอย่างตรง ประเด็น

Andrew and Stiefel (1980, p. 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

Cohen and Uphoff (1981, p. 104) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง ซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

(2) การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

(3) การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี

เช่น กลุ่มสตรี หรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ คัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตาม โครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การ มีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะ ให้ความช่วยเหลือ

(2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะ เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงาน ในโครงการด้วย

(3) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามึลักษณะเป็นการ บังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติ จะต่างจากการให้ความ ร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมี ส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

(1) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การ มีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

(2) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

(3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของ ผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการ วัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนว ทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่ บทบาทดังกล่าวจะ เป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณี แม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการ

ประเมินผลนี่จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน
- 2) ขั้นตอนการดำเนินการ ซึ่งประชาชนจะมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในการบริหารและจัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ
- 3) ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ โดยประชาชนจะได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ
- 4) ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล เป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

5.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2552, น. 60-61) กล่าวว่า การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลง ตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

- 1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น หรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคล และหอกระจายข่าว เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้หรือไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำ และกระทำอย่างทั่วถึงด้วย ยกเว้นข้อมูลบางประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจะต้องให้อย่างทั่วถึง ถูกต้อง เทียบตรง ทันการณ์ เข้าใจได้ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่ายมาเป็นอุปสรรค ในการได้รับข้อมูลนั้น ๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้วางแผนโครงการ เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่าง ๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น อนึ่งการรับฟังความคิดเห็นนี้จะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบาย และผู้วางแผนโครงการ และประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้า หรือระบุประเด็น หรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ อาทิ การสนทนากลุ่ม และประชาเสวนา เป็นต้น

4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบนโยบาย หรือโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินการตามนโยบาย หรือโครงการเป็นขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติร่วมกันดำเนินการตาม หรือโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบสามารถมาคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบ หรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน การประเมินผลนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะมีผลต่อการพิจารณาจัดสรรประโยชน์ การยุติ หรือคงไว้ ตลอดจนปรับปรุงนโยบาย หรือโครงการ

7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

ทั้งนี้ การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในลำดับสูงขึ้นไปได้ จะต้องมีส่วนร่วมในลำดับล่างก่อน จึงจะทำให้มีส่วนร่วมมีประสิทธิผล เพราะหากปราศจากข้อมูล ประชาชนจะทำหน้าที่ร่วมให้

ความเห็น ปรีกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ติดตาม ตรวจสอบได้อย่างไรในการจะแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ การให้ความคิดเห็นที่เหมาะสม อาจดำเนินการหลังจากได้มีเวลาศึกษาข้อมูลมาแล้ว รูปแบบการรับฟังความคิดเห็น อาทิ การสำรวจโดยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การรับฟังผ่านเวที ประชาชน ผ่านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ จดหมายหรือกล่องรับความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความแตกต่าง และเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในแต่ละระดับได้ง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในระดับท้องถิ่นยังสามารถจัดให้มีการลงประชามติได้ดังระบุใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 287 ที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ทั้งนี้ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น และต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร ทั้งนี้ การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในลำดับสูงขึ้นไปได้ จะต้องมีส่วนร่วมในลำดับล่าง ๆ ก่อน จึงจะทำให้มีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2552, น. 94-95) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในระดับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน (Empowerment) ซึ่งประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ส่วนรัฐดำเนินการตามการตัดสินใจหรือมีหน้าที่ประสานงานจัดหาข้อมูล สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและนำเสนอทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ เช่น การที่องค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการลงประชามติ ซึ่งโดยส่วนมากการลงประชามติจะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน

2) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) หรือร่วมมือร่วมแรง ซึ่งเป็นการให้บทบาทประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำงานและตัดสินใจในระดับค่อนข้างสูง

3) การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานแลกเปลี่ยนความเห็นข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในระดับหารือ (Consult) หรือฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชนจึงได้รับข้อมูลเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจเป็นอำนาจของหน่วยงานทางภาครัฐ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมในระดับข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด ซึ่งบทบาทของประชาชนมีน้อยมาก เพราะรัฐจะให้ข้อมูลกับประชาชนเพียงด้านเดียวโดยไม่มีโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เช่น การทำป้ายประชาสัมพันธ์ การแจกวารสาร เป็นต้น

พิเชฐ โสภณแพทย์ (2556, น. 93-101) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ระดับต่ำสุดที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนจนถึงระดับสูงสุดที่ความสนใจของประชาชนมีมากที่สุดดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับที่ต่ำที่สุดของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังเป็นระดับเริ่มต้นของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเช่นกัน กล่าวคือผู้ดำเนินโครงการเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น

2) ระดับรับฟังความเห็นเป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ชี้แจงให้คำแนะนำให้ข้อเท็จจริงและการแสดงข้อวิตกกังวลแก่ผู้ดำเนินโครงการเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความกังวลของสังคม ทั้งนี้ข้อเสนอของประชาชนก็ไม่มีหลักประกันถึงการที่ผู้ดำเนินโครงการจะนำไปใช้จริง

3) ระดับการสร้างความร่วมมือเป็นระดับที่ให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ของผู้ดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อเสนอแนะแนวทางที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนว่าข้อเสนอต่าง ๆ จะถูกนำไปใช้จริง

4) ระดับการตัดสินใจจากประชาชนเป็นระดับสูงสุดที่สุดของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้ประชาชนเป็นผู้เสนอหรือริเริ่มโครงการต่าง ๆ รวมทั้งเป็นผู้ตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธโครงการก็ได้ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในระดับนี้จะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ประเสริฐ สารจันทร์ (2560, น. 7-9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่ายในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น สมาคมนานาชาติเพื่อการมีส่วนร่วมสาธารณะ (International Association for Public Participation) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสาร นั้นถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะถือเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายหลากหลายระดับและหลายวิธี บางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็อาจต้องใช้เวลาขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของประชาชน รวมถึงความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วย ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

5.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

โกวิท พวงงาม (2553, น. 78) กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1) ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย มาตรการและการปฏิบัติที่เอื้ออำนวยในการสร้างหรือเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นที่จะต้องทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตยมีความโปร่งใสรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการตรวจสอบได้

2) ปัจจัยด้านประชาชนที่มีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมมีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กรเครือข่ายและประชาสังคม

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์การพัฒนาซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมกระตุ้นสร้างจิตสำนึกและผู้เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรและร่วมเรียนรู้สมาชิกชุมชน

ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ (2552, น. 6-7) ได้รวบรวมแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น คือ ประการแรกตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปและประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม

2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง ช่องทางการมีส่วนร่วมและมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของการมีส่วนร่วมควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีการกำหนดเวลาของการมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพความเป็นจริง ประการที่สามมีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3) ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการและผลประโยชน์ของกิจกรรมได้นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเงื่อนไข ของการมีส่วนร่วมไว้ว่าควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ

(1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participation)

(2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participation)

(3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉิน

2) ประชาชนต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ

3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

4) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทุกฝ่าย

5) ประชาชนต้องรู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม

ภริตี ลีภากรณ์ (2554, น. 22) ได้อธิบายว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับว่ามีส่วนร่วมในเรื่องอะไรแต่อย่างไรก็ตามมีปัจจัยหลักร่วม 4 ปัจจัยที่เป็นแกนกลางของการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มีต้นทุนที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมต้องจ่ายต้นทุนเหล่านี้ อาจเป็นเรื่องของค่าเดินทางเวลาและการเสียโอกาสในการทำกิจกรรมที่สร้างรายได้หรือกิจกรรมในครัวเรือน การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในระดับใดของโครงการ แผนงาน หรือนโยบาย ประชาชนย่อมคาดหวังว่าการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ตนเองหรือครอบครัวได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทั้งในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของรายได้หรือการมีอาชีพที่มั่นคง

2) ความไว้วางใจต่อหน่วยงานหรือบุคลากรที่จัดการการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจเป็นความคาดหวังเชิงบวกในการสร้างการมีส่วนร่วมความไว้วางใจต่อผู้ปฏิบัติงาน โครงการหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการการวางแผนนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ

3) ความไว้วางใจระหว่างประชาชนที่มีส่วนร่วม การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการใดขึ้นอยู่กับความไว้วางใจระหว่างประชาชนที่มีส่วนร่วมโดยประชาชนเข้าร่วมเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อนหรือญาติที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันหรือเมื่อเห็นเพื่อนบ้านหรือญาติเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการก็ทำให้ตนเองอยากเข้าร่วมบ้าง

4) การตระหนักต่อปัญหา เป็นการรับรู้สภาพปัญหาของเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่ามีผลกระทบในด้านลบต่อการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือต่อสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด เมื่อการรับรู้ผลกระทบเชิงลบของปัญหาผ่านเข้าไปสู่จิตสำนึกบุคคลความตระหนักหรือความสำคัญต่อปัญหาก็จะเกิดขึ้นและเมื่อประชาชนตระหนักต่อปัญหาพวกเขาก็มีแนวโน้มเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับว่ามี ส่วนร่วมในเรื่องอะไร แต่อย่างไรก็จะมีปัจจัยที่แตกต่างกันไป เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ปัจจัยเกี่ยวกับสำนึกของประชาชนที่มีต่อปัญหาและประโยชน์ของส่วนรวม ปัจจัยด้านการสิ่งจูงใจ ปัจจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการมีส่วนร่วม ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทาง ในการเข้าร่วม เป็นต้น

5.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า (2551) กล่าวถึงบทบาท ด้านการควบคุมการบริหารสมาชิกสภา ควรสนับสนุนสมาชิกสภาท้องถิ่นสามารถดำเนินบทบาทใน การตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารรวมทั้งให้การสนับสนุนได้ในลักษณะดังนี้ คือ การควบคุมการ บริหารงาน กฎหมายกำหนดให้สภาท้องถิ่นมีอำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร ได้แก่

1) การรับทราบค่าแถลงนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดว่าก่อนที่ผู้บริหารท้องถิ่นจะเข้ารับตำแหน่งประธานสภาต้องเรียก ประชุมสภาท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้แถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นโดยต้องจัดทำ นโยบายเป็น ลายลักษณ์อักษรเพื่อแจกให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่นที่เข้าร่วมประชุมในการแถลงนโยบายดังกล่าวจะไม่ มีการลงมตินอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดว่าผู้บริหารท้องถิ่นต้องจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงาน ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี

2) การตั้งกระทู้ถาม เป็นการถามคำถามที่สมาชิกสภาท้องถิ่นตั้งขึ้นเพื่อถาม ผู้บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือนโยบายเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ ผู้บริหารท้องถิ่นแต่ทั้งนี้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้หากเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) การขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เป็นการดำเนินการปรึกษาพิจารณาแสดงและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกสภาท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น และเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดว่าในการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นจะต้องไม่มีการ ลงมติและสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือสภาท้องถิ่นก็จะเป็นช่องทางในการแจ้งข้อมูลข่าวสารร้องเรียนหรือ ร้องทุกข์ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาระบบการ ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

อรทัย ก๊กผล และคณะ (2552, น. 220) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงความ กระตือรือร้นของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น หรือตรวจสอบการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือไปจากการไปเลือกตั้ง เสนอชื่อ ถอดถอน หรือการลง

ประชามติ เพราะแสดงถึงความเอาใจใส่และติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่องที่ช่วยในการพัฒนาและเสริมสร้างสำนึกความเป็นประชาธิปไตยและเสริมสร้างความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นซึ่งในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 287 วรรคหนึ่ง ระบุว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ซึ่งมาตรานี้เป็นการกำหนดให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหา การกำหนดทางเลือก การประเมินทางเลือก การบริหารจัดการร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การร่วมติดตามประเมินผลและการร่วมรับผลประโยชน์และเป็นการกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มสร้างกลไกหรือช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ เช่น สามารถเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมประชุมสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีของประชาชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในรูปแบบสภาองค์กรชุมชน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552, น. 88-91)

สุมามาลย์ ชาวนา (2553, น. 210) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในรูปของสภาองค์กรชุมชนจัดเป็นหนึ่งในรูปแบบที่สำคัญของการมีส่วนร่วม โดยอาศัยแนวคิดประชาสังคมเป็นพื้นฐานของการกำเนิดของสภาองค์กรชุมชน ดังนั้นการทำให้ประชาชนในระดับกลางสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและทำให้การกระจายอำนาจ/การเพิ่มอำนาจของประชาชนสัมฤทธิ์ผลและสามารถทำให้ท้องถิ่นมีความเป็นปึกแผ่นจึงได้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการ จึงมีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ขึ้นมา ซึ่งการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนจะมีบทบาทในการเสริมความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้ข้อมูล เสนอปัญหา ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพิจารณา แต่จะไม่มีอำนาจที่จะไปดำเนินการใด ๆ ที่ขัดแย้งกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปแล้วการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารถือเป็นหลักการสำคัญที่สุดในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น ซึ่งการมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของประชาชน และเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่อยู่บนความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม แม้ในภาพรวมยังมีปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากการมีส่วนร่วมที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ ในหลายกรณีเป็นการมีส่วนร่วมแต่เพียงในรูปแบบ ซึ่งมักเกิดจากการถูกระดมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมจึงทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะ “ขอไปที” หรือเป็นการมีส่วนร่วมที่ขาดความเข้าใจแนวทางปฏิบัติ เช่น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นบ่อยครั้ง ประชาชนที่มาร่วมเป็นการจัดตั้งหรือเกณฑ์มาให้ลงชื่อเพื่อเป็นหลักฐาน

ว่ามีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือประชาชนขาดความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติ ต่อเรื่องที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่เข้าใจขั้นตอน หรือวิธีการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ปัญหาทางด้านกฎหมายที่ไม่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ที่ทำให้ต้นทุนการมีส่วนร่วมสูงขึ้นโดยไม่จำเป็นและลดโอกาสของการมีส่วนร่วมให้น้อยลง ประกอบกับองค์กรที่ทำงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังขาดคุณภาพเพราะมักมุ่งพิจารณาในมิติทางกฎหมายว่าจะออกกฎหมายในเชิงบังคับให้พลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไร มากกว่าพิจารณาในมิติ เชิงคุณภาพของการเรียนรู้และจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552, น. 125-126)

5.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการดำเนินโครงการทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชนในการนำไปใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยสร้างประโยชน์ได้อย่างมากมาย เครย์ตัน (Kreton, 2005 อ้างถึงใน ภิริติ ลีภากรณ์, 2554, น. 22) ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่นำไปสู่การตัดสินใจก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2) การลดค่าใช้จ่ายและสูญเสียเวลา กระบวนการหรือโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลาแต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลามากกว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่เมื่อตัดสินใจแล้วและนำไปสู่การปฏิบัติอาจเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำไป การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลืองอาจจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า ถ้าการตัดสินใจนั้นไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกลุ่ม แต่กลับไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจ โดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้เสียในการตัดสินใจนั้น ๆ ในการนี้ก็จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วม

3) การสร้างฉันทามติโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านี้อาจมีความเห็นขัดแย้งกันคน และทางการมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณีลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจและครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วก็ย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจรู้สึกกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในการปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีร้ายแรงที่สุด” เมื่อความขัดแย้งได้นำไปสู่ความขมขื่นและการเป็นปฏิปักษ์จะทำให้ยากในการแก้ประเด้นั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวล ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าที่รุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่อาจจะลดหรือการจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

6) การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมต้องใช้กระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนมีส่วนร่วมโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

7) การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน ผู้ที่ดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนจะค่อย ๆ เพิ่มความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชนว่าสาธารณชนมองการทำงานที่เกิดของของเจ้าหน้าที่อย่างไรเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะเกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่าง ๆ

8) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ประโยชน์ที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีกว่า ผู้มีส่วนร่วมเพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาแต่ยังได้เรียนรู้ด้วยว่าการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ควรเป็นอย่างไรและทำไมต้องตัดสินใจอย่างนั้น

ณัฐยาณี บุญทองคำ (2555, น. 48) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิด ประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการ

พิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของ ประชาชนได้ เพราะการตัดสินใจนั้นเกิดจากข้อตกลงระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่ม ซึ่งมี ส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ

3) การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิด ความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาก็ ย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติ ไม่เพียงพอแต่จะมีความสนับสนุนต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่ม และปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วย

5) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ การตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใส และน่าเชื่อถือต่อ สาธารณชน และซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึง เหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

อนุพงศ์ หอมจันทร์ (2555, น. 15-16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชน หรือหมู่บ้านของตนเองผ่านกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานตามโครงการ

2) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐบาลที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตนเอง

3) เป็นช่องทางที่จะสะท้อนถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้อง และตรงประเด็น

4) เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกันของประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันของประชาชนภายในกลุ่ม

5) เป็นการสร้างศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกันของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก

6) เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

7) ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้านและช่วยแบ่งภาระของรัฐบาลในการดูแลและบำรุงรักษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ทั้งต่อภาครัฐและตัวของประชาชนหรือชุมชนด้วย สรุปได้ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3) การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากยิ่งขึ้น

6) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

7) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น

8) ช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

5.8 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ศิริกาญจน์ โกสุม (2542, น. 25-26) ได้สรุปการศึกษาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการพัฒนา โดยแยกตามลักษณะของปัญหาแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการดำเนินการ จากการศึกษามหาวิทยาลัยคอร์เนลที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ พบว่าเกิดจาก

(1) การวางแผนโดยการรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลางอย่างมาก

(2) ความไม่สมบูรณ์ของการจัดส่งวัสดุอุปกรณ์ให้ฝ่ายปฏิบัติการ

- (3) การขาดความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น
- (4) เทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการไม่เหมาะสม
- (5) สิ่งที่โครงการดำเนินการไม่เกี่ยวข้องกับชุมชน
- (6) ขาดโครงสร้างในชนบทที่จะรองรับและอื่น ๆ

2) ด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาของเฟรเรเกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนจำนวนมากได้ฝังใจในวัฒนธรรมแห่งความเจ็บ เพราะไม่มีโอกาสเข้าถึงหรือไม่มีสิทธิ์มีเสียง ไม่มีโอกาสได้ร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้การศึกษาของฮันเดอร์เกี่ยวกับความอ่อนแอที่ฝังแน่นของประชาชนในชนบท พบว่า ประชาชนมีความเกรงกลัวต่อผู้ที่เป็นศัตรูของเขา และมีความอ่อนเปลี้ยต่อการกระตุ้นคยะยอกจากการกระตุ้นของคนภายนอกที่จะทำให้เข้าไปร่วมกระทำการใด ๆ ด้วย และประชาชนบทยากไร้เหล่านี้ก็เข้าใจถึงอุปสรรคที่ทำให้เขาไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังด้วย

3) ด้านโครงสร้าง การดำเนินการและวัฒนธรรมมีความผูกพันอย่างเหนียวแน่นกับโครงสร้าง และเป็นเสมือนกฎที่จะปกป้องให้เกิดโครงสร้างทางอำนาจขึ้น และเป็นปัญหาที่จะส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง

สมยศ นาวิกาน (2545, น. 32-33) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมมี 4 ด้านใหญ่ ดังนี้

1) อุปสรรคด้านองค์กร ได้แก่ ประเพณี ปรัชญา ค่านิยมขององค์กร คุณภาพของนโยบาย และระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน คุณภาพของเจ้าหน้าที่ โครงสร้างขององค์กรและขนาดบรรยากาศสนับสนุน

2) อุปสรรคด้านสถานการณ์ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา ด้านงาน และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

3) อุปสรรคด้านผู้บริหาร ได้แก่ นิสัยของผู้บริหาร ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความมั่นคง ความกลัวเสียอำนาจ กลัวถูกดบังรัศมี ขาดระเบียบวินัย มองไม่เห็นตนเอง และความล้มเหลวในอดีต

4) อุปสรรคด้านผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ ขาดความสามารถ ขาดความรู้ในบทบาทหน้าที่ที่มีความกลัวในใจเกี่ยวกับความล้มเหลว กลัวงานหนักและกลัว ถูกยกเลิกงาน

ศรีรัตน์ จุลพงศ์ (2556, น. 27-28) ได้กล่าวถึง ปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ได้แก่ ประชาชนบางครั้งเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเกิดจากความเกรงใจหรือการถูกบีบบังคับจากผู้มีอำนาจรัฐหรือภาครัฐ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นบ้างมิใช่เพียงใช้แรงงานเพียงอย่างเดียว เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ครอบงำและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเอง ส่งผลให้ประชาชนปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในการพัฒนาของระบบ

ราชการไม่ได้ จึงเกิดการล้มเหลวเพราะแนวทางการพัฒนามีการวางแผนจากเบื้องบนมาก่อนอุปสรรค และปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จำแนกออกเป็น 3 ระดับ

1) ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศูนย์อำนาจ ไม่ว่าจะเป็น ด้านนโยบาย กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการวางแผนและการดำเนินงาน อนึ่งทัศนคติ ค่านิยมและทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐเคยชินต่อการกระทำและการติดต่อสื่อสารคนในกลุ่มเดียวกัน จึงใช้ ภาษาเทคนิคของตนเองแล้วตีความว่าประชาชนต้องเข้าใจ การดำเนินการประเมินผลโครงการ เจ้าหน้าที่องค์การของรัฐก็มีฐานความคิดว่าตัวโครงการหรือกิจกรรมต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่ คำนึงถึงการพัฒนาคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้หรือเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ส่วนการ ปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งและประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่องานพัฒนาของเจ้าหน้าที่รัฐก็ส่งผล กระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนโดยตรง

2) ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาชุมชนยังขาดความพร้อมและมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น การขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสมจึงขาดผู้อุทิศตน และเวลาแก่งานชุมชนอย่างเต็มที่ ขาดทักษะการทำงาน ขาดการติดต่อสื่อสารที่ติดนับเป็นอุปสรรค ที่ประชาชนได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาสื่อความหมาย การทำความเข้าใจการขอความ คิดเห็นและความคิด ริเริ่มใหม่ ๆ อนึ่งความแตกต่างกันในกลุ่มชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชน ก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

3) อุปสรรคที่เกิดจากสังคมจะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคมซึ่งพิจารณาไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และระบบราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้ เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรมทางราชการ

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานในองค์กร ส่วนมาก เกิดจากผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ ไม่ให้ความสำคัญ และไม่คอยยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วม อย่างแท้จริง ในส่วนประชาชนและภาครัฐนั้นพบว่าปัญหาอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนเกิดขึ้นจากหน่วยงานของรัฐ จากตัวชุมชนเอง และจากสังคม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

ศักดิ์ดา ประเทศเสนา (2552, น. 54-55) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน และประชาชนทั้งสองเพศมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน และ 2) ประชาชนทุกกลุ่มอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน และประชาชนจำแนกตามอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31-41 ปี อายุระหว่าง 42-49 ปี และอายุระหว่าง 50-57 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าประชาชนผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี

กัญญารัตน์ อุปสิทธิ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร พบว่า โดยรวม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนครไม่แตกต่างกัน

ณัฐริการ์ เศษจันทร์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาเห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล 2) ประชาชนที่มีเพศต่างกันเห็นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่เป็นเพศชายเห็นว่ามีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี เห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้านมากกว่าประชาชนที่อายุ 41-50 ปี, 51 ปีขึ้นไป และ 18-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนที่อายุต่างกันเห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมี

ส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. เห็นว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น และประชาชนที่จบระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปเห็นว่ามีส่วนร่วมในการประเมินผลมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เทิดพงษ์ มีศิลป์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และขั้นตอนการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ และประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าประชาชนทุกอาชีพ ข้อเสนอแนะที่ได้นี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

ดวงสมร นาเมือง (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ 1) ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นประชาชนเพศหญิงเห็นว่า มีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย 3) ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวม และรายด้าน 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคูด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวม และรายด้าน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ฉันทผกา พลภักดี (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยละ 100 รองลงมา คือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ศรียรัตน์ จุลพงษ์ (2556, น. 85) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบล พะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพะโต๊ะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพต่างกัมนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพะโต๊ะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศและระดับการศึกษาไม่พบความแตกต่างกัน

อรรรรณ สันหวัดร์ (2558, น. 72-74) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมพัฒนาการบริการสาธารณะด้าน โครงสร้างพื้นฐานของประชาชน เทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ความต้องการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและทุกด้าน ประชาชนมีความ ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำให้สามารถ กักเก็บน้ำได้ตลอดปี มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา และการสื่อสาร และด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำตามลำดับ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ และ 3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมพัฒนาการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า

เพศ และอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมพัฒนาการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลา ที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลธาตุทองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมพัฒนาการบริการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติรัตน์ สวัสดิ์ผล (2559, น. 85-86) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อ งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทศบาลตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่องานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับปานกลาง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านระบบประปา ด้านการ คมนาคม ด้านระบบไฟฟ้า และด้านระบบระบายน้ำ ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบความ คิดเห็นของประชาชนต่องานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามขนาดหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านขนาดเล็ก และหมู่บ้านขนาดกลาง ไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะของประชาชนต่องานพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบล ศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ด้านคมนาคม พบว่า เทศบาลควรก่อสร้างถนนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมกับงบประมาณ มีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์กับประชาชน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน มีความรวดเร็วในการ ซ่อมแซมถนน ซ่อมแซมสะพาน ทางเท้า และติดตั้งสัญญาณ ไฟจราจรตามจุดเสี่ยงในหมู่บ้านอย่าง ทั่วถึง ด้านระบบไฟฟ้า พบว่า เทศบาลควรมีการซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะให้สามารถใช้งานได้อย่างมี คุณภาพ ซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่างอย่างรวดเร็ว เมื่อได้รับแจ้งจากประชาชน มีการติดตั้งไฟฟ้า สาธารณะในจุดเสี่ยงหรือจุดที่เหมาะสม มีการดูแลทำความสะอาดไฟฟ้าสาธารณะอย่างทั่วถึง สม่ำเสมอ และดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึงตรงตามความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล ด้านระบบประปา พบว่า เทศบาลควรปรับปรุงแหล่งน้ำดิบ เพื่อการผลิตน้ำประปาให้สะอาดปลอดภัย เช่น ขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ ก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้เหมาะสมกับขนาดของหมู่บ้าน ครั้วเรือนที่ใช้น้ำ มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ขยายเขตระบบประปา ให้ทั่วถึง เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากร ให้มีน้ำใช้อุปโภค-บริโภคอย่างเพียงพอ และด้านระบบ ระบายน้ำ พบว่า เทศบาลควรแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังภายในหมู่บ้าน ชุมชน พื้นที่การเกษตรของ ประชาชน โดยการก่อสร้างระบบระบายน้ำที่มีคุณภาพมาตรฐานให้ทั่วถึง เพื่อป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ การเกษตรของประชาชน ปรับปรุงซ่อมแซม พัฒนาระบบระบายน้ำให้ใช้งานได้สม่ำเสมอ มีการรักษา ความสะอาดระบบระบายน้ำในหมู่บ้านเป็นประจำ

ณัฐกานต์ ต่อโชติ (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัด

สระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ และแก้ไขปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเพศชาย ที่มีอายุระหว่าง 45-49 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งไม่เกิน 4 ปี มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารท้องถิ่นอยู่ในระดับควรปรับปรุง และมีการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านช่องทางรายงานผลการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มากที่สุดเมื่อเทียบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มอื่น ๆ ในทางตรงข้าม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นเพศหญิง ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งมากกว่า 4 ปี ที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานท้องถิ่นอยู่ในระดับดีและมีการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มอื่น ๆ

สุวัฒน์ ประทุมเงิน (2559, น. 87) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล สำหรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน รองลงมา คือ ควรมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และโครงการที่เสนอบรรจุเข้าจัดทำแผนพัฒนา ควรนำไปดำเนินการทุกโครงการ ตามลำดับ

คิมหันต์ ศรีศักดิ์ (2560, น. 83-87) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

ได้แก่ ด้านการคมนาคม อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านสาธารณูปการ ด้านสาธารณูปโภค ด้านการผังเมืองและการควบคุม อาคาร ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ และเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่อาศัยอยู่ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะทั่วไปของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ด้านการคมนาคม ควรจัดให้มีการก่อสร้างถนนให้เพียงพอ และมีความสะดวกในการสัญจรไปมา มีการแก้ไขเรื่องความล่าช้าในการซ่อมแซมถนน คุณภาพการซ่อมแซมยังไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความทนทานในการใช้งาน และก่อสร้างถนนให้มีคุณภาพและมาตรฐานให้มากยิ่งขึ้น เช่น ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลาดยาง ด้านสาธารณูปโภค ควรติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะให้เพียงพอกับความต้องการ ครบทุกจุดเสี่ยง จัดให้มีก่อสร้างระบบประปา น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ไม่เพียงพอกับความต้องการ และขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ด้านสาธารณูปการ ควรการจัดให้มีหรือการจัดตั้งตลาด ซึ่งเป็นสถานที่ชุมชน มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ อนามัย ความสะอาด ราคาของสินค้ามีความเหมาะสม ผู้ให้บริการมีความสุภาพ ซื่อสัตย์ ดูแล เอาใจใส่ ความรวดเร็วในการบริการ และให้คำแนะนำที่ดีในตัวของสินค้า มีระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน และระบบการป้องกันกรณีเกิดอัคคีภัย ด้านการผังเมืองและการควบคุม อาคาร ควรจัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารภายในตำบล จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ ความรู้ในเรื่องผังเมือง และกฎหมายควบคุมอาคารจัดให้ให้มีการบังคับใช้กฎหมายขุดดิน ถมดิน ภายในตำบลอย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์เรื่องกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

สุปราณี ศรีดอกคำ (2560, น. 58-61) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ และ 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มี

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

กนกทิพย์ อโนราช (2561, น. 55-61) ได้ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการจัดการขยะในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำในชุมชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีความรู้สึกต่อการคัดแยกขยะในครัวเรือนดี และมีความยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการคัดแยกขยะเพื่อส่วนรวม ผู้นำชุมชนมีบทบาทต่อการจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ภาวะผู้นำ การวางแผน การกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมจัดการขยะ และกิจกรรมในชุมชน และพบว่าตำแหน่งผู้นำชุมชนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการจัดการขยะด้านวางแผนการจัดการขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.21 โดยพบว่าตำแหน่งผู้นำชุมชนที่มีพฤติกรรมการวางแผนสูงที่สุดคือ ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือตำแหน่งสมาชิกอบต.

สรารุช สืบเพ็ชร (2562, น. 124-126) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 2) ประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ประชาชนความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเท่าที่ควร และแผนพัฒนายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และควรเผยแพร่ร่างแผนพัฒนาสามปีให้ประชาชนได้ศึกษาก่อนที่จะมีการลงพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามโครงการและในการประชาชนควรเป็นคณะกรรมการ ร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมินผลได้อย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนร่วมเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้

เสนอแผนงานหรือ โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้พิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาของท้องถิ่นอีกทั้งจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของท้องถิ่นได้เต็มความสามารถของคนในพื้นที่

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Huntington and Nelson (1975, p. 43; อ้างถึงใน อนุพงศ์ หอมจันทร์, 2555, น. 33-34) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า สังคมปัจจุบันมีความแตกต่างจากสังคมเดิมในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเพิ่มรายได้ การเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมความเป็นสังคมเมืองและความสลับซับซ้อนของระบบสังคมทำให้คนในสังคมเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเมืองมากขึ้นกว่าคนอยู่ในสังคมเดิมซึ่งมีลักษณะสังคมชนบท และด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจและระบบสังคมปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ

1) การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ คนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีรายได้มากกว่า และมีอาชีพตำแหน่งดีกว่า มีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจมีผลให้การขยายการศึกษา การเพิ่มรายได้และเข้าสู่ชนชั้นกลางอันทำให้มีการขยายตัวในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งและความตึงเครียดระหว่างกลุ่มในสังคม อิทธิพลของกลุ่มสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ ส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งกับกลุ่มที่มีอยู่มาก่อนในสังคมนั้น กลุ่มสังคมที่อยู่ในระดับล่างจะแสวงหาโอกาสที่จะขยายพื้นที่ทางสังคมของตน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นสังคมภูมิภาคต่าง ๆ และกลุ่มที่มีความผูกพันกัน มีผลให้มีความขัดแย้งมากขึ้นหรือให้ความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ได้ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม อาจกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มเลือกแสดงปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะพัฒนาหรือปกป้องกลุ่มของตนจากกลุ่มอื่น พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดกิจกรรมทางการเมือง

Phuong and Mol (2004, unpagged; อ้างถึงใน ณัฐวัฒน์ วิเศษสุวรรณ, 2559, น. 66) ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนในฐานะผู้ควบคุมอย่างไม่เป็นทางการ : การเตรียมการใหม่ในการควบคุมมลพิษทางอุตสาหกรรมในเวียดนาม พบว่า ประเทศที่กำลังมีการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยขาดความเข้มงวด และการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่มีกรณีศึกษาที่น่าสนใจคือชุมชนสังคมท้องถิ่นเวียดนามประสบความสำเร็จในการบังคับควบคุมผู้ก่อมลพิษจากอุตสาหกรรมด้วยวิธีการลดมลพิษที่เกิดขึ้นหรือมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นนวัตกรรมใหม่ในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ มาร่วมจัดการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามพบว่าหัวใจสำคัญของความสำเร็จเกิดจากความเข้มแข็ง และความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน นอกจากนี้เศรษฐกิจ และสังคม จะเติบโตได้ต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

Pryor (2005, pp. 31-37; อ้างถึงใน พระสุนทร วอนไฉวัน, 2562, น. 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การระดมกำลังการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมเมืองสำหรับการจัดการเรียนการสอนในชนบท กรณีศึกษาประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง โรงเรียนควรจะกระตุ้นหรือร้งในการพยายามสร้างร่วมมือมากกว่าการหวังพึ่งให้ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำประชาชนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานหรือการพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมตัดสินใจแนวทางที่จะนำมาสู่การปฏิบัติ ร่วมวางแผนและการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมการติดตามและประเมินผลจากการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าไปส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของตนเองด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยมีระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบหรือผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้พูดคุยและตอบคำถาม พร้อมแสดงเหตุผลและความคิดเห็นไปในตัวด้วย ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์พูดคุย ประกอบด้วย อุปกรณ์บันทึกเสียงแบบสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ถ่ายภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และป้องกันการลืมข้อมูลจนอาจเกิดเป็นความผิดพลาด หรือบกพร่องได้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 ประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีการสร้างเครื่องมือ

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากนักวิชาการต่าง ๆ

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาบูรณาการโดยการสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้ร่างกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ ความตรงตามเนื้อหา โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเป็นรายข้อคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้น การสังเกตและการเก็บข้อมูลในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา

ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

4.2 นัดหมายเวลา ในการขอสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ ตามเวลาที่นัดหมาย

4.3 การสัมภาษณ์ และพูดคุยแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยจะทำการสัมภาษณ์และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามไว้ กว้าง ๆ พร้อมทั้งทำการจดบันทึก และบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาทำการสรุปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ เพื่อหาคำตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละข้อต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งจะขอนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา และตาราง ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยแยกได้ ดังนี้

1. กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน
3. กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

ผลจากการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาแยกประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ 2) การดำเนินการ 3) การรับผลประโยชน์ และ 4) การติดตามและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.1.1 ด้านการคมนาคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมสภาเทศบาล เพื่อนำเสนอปัญหาด้านโครงการพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจและรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาโครงการต่าง และร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมด้านการพัฒนาการคมนาคมขนส่งเป็นประจำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมด้านการพัฒนาการคมนาคมขนส่ง ร่วมเสนอปัญหาและแผนงานในการปรับปรุง ซ่อมแซมถนนในเขตชุมชนของตนเองต่อเทศบาล ร่วมมือกับคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ซ่อมแซมถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย มีเพียงบางส่วนที่ร่วมแจ้งปัญหาถนนชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ พื้นผิวขรุขระให้กับผู้นำชุมชนได้รับทราบ

1.1.2 ด้านไฟฟ้า

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่การเป็นตัวแทนของประชาชน ในการร่วมเสนอและพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคด้านการพัฒนาระบบไฟฟ้าของเทศบาล ร่วมประชุมกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมจัดเวทีประชาคม เพื่อชี้แจง/สร้างความเข้าใจ และรับฟังปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จากชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาล โดยได้รวบรวมปัญหาที่พบและจากการร้องเรียนของสมาชิกในชุมชน แล้วนำเสนอที่ประชุมประชาคมชุมชนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น การแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการชุมชน การสำรวจและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับไฟฟ้าที่พบในชุมชนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้า พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไป

ส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาไฟฟ้าในชุมชน เช่น ไฟฟ้าดับ ไม่มีไฟส่องสว่าง เป็นต้น

1.1.3 ด้านการจัดการน้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอโครงการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการน้ำให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ทั้งความสะอาดของน้ำ การขยายกำลังการจ่ายน้ำ การประสานเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำในแต่ละชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในฐานะของผู้นำชุมชนในการรวบรวมและเสนอปัญหาด้านการจัดการน้ำในชุมชนต่อเทศบาล และประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำประปาในชุมชน มีส่วนร่วมในการสำรวจและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่พบในชุมชนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาการวางท่อและวางระบายน้ำชุมชนไม่เพียงพอ เวลาฤดูฝนทำให้ระบายน้ำไม่ทันเกิดการท่วมขัง น้ำประปาไหลช้าในบางจุด ท่อประปาชำรุด คลองน้ำในชุมชนสกปรก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย มีเพียงบางส่วนมีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาน้ำประปาในครัวเรือน เช่น น้ำประปาไม่สะอาด มีสีขุ่น มีกลิ่น น้ำประปาไม่ไหล ท่อประปาชำรุด เป็นต้น

1.1.4 ด้านการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการประสานงาน การตัดสินใจในโครงการเกี่ยวกับระบบเสียงตามสายในชุมชน การเสนอแนะช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับเทศบาล ติดต่อกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อประสานงานด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการสำรวจและรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อนำเสนอต่อสมาชิกเทศบาลให้ปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเผยแพร่สื่อที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านเครื่องกระจายเสียงของชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาสายสื่อสารในชุมชน และปัญหาหอกระจายข่าวชุมชน

1.1.5 ด้านการกำจัดขยะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนจัดเวทีประชาคมในการจัดการขยะ และเสนอให้เทศบาลเปิดเพจเพื่อรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชน มีส่วนร่วมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับว่าเป็นภาระหน้าที่ของตนเองในการร่วมมือกันจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการ การให้คำปรึกษา และประสานความร่วมมือทั้งจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ และเทศบาลในการจัดการขยะในชุมชน ร่วมกับพี่น้องชาวบ้านทำความสะอาด ปรับภูมิทัศน์ของชุมชนให้สวยงาม สะอาด ถูกสุขอนามัย ในวาระเทศกาลต่าง ๆ เป็นประจำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาเกี่ยวกับการเก็บขยะของพนักงาน ปัญหาจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.2.1 ด้านการคมนาคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมและให้ความร่วมมือในทุก ๆ โครงการนำเสนอโครงการเพื่อพัฒนาเทศบาล ร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมดำเนินโครงการต่าง ๆ นำเสนอปัญหาในที่ประชุมสภาเทศบาลว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการคมนาคมในชุมชนไหนบ้าง รวมทั้งควรมีโครงการสนับสนุนอย่างไรบ้าง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอ

ปัญหาและความต้องการด้านการคมนาคมขนส่งของประชาชนในชุมชน นำเสนอโครงการพัฒนาถนนในชุมชนต่อสมาชิกเทศบาลเพื่อให้ดำเนินการต่อ และการมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมถนนภายในชุมชนร่วมกับเทศบาล และประชาชนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการเสนอแนะในการทำถนนในชุมชน และเสนอความคิดเห็นในเรื่องการซ่อมแซมถนนในชุมชนที่ชำรุดเสียหาย

1.2.2 ด้านไฟฟ้า

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบไฟฟ้าของเทศบาล การรับฟังปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับไฟฟ้าของประชาชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและโครงการต่าง ๆ ต่อสมาชิกสภาเทศบาล ร่วมประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล และประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันแก้ปัญหาไฟฟ้าในชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการติดต่อเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าให้มาช่วยแก้ไขในกรณีไฟฟ้าในชุมชน และช่วยใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

1.2.3 ด้านการจัดการน้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชน มีส่วนร่วมในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล และมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบน้ำในชุมชน ร่วมดำเนินโครงการพัฒนาระบบประปาในชุมชน การซ่อมแซมท่อประปาที่ชำรุด การจัดหาวัสดุเพื่อการอุปโภคบริโภคแจกจ่ายให้กับประชาชนที่ขาดแคลน รวมทั้งวัด และโรงเรียนในเขตเทศบาล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาลในการแก้ปัญหาการจัดการน้ำในชุมชน

ร่วมกับคนในชุมชนแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ซ่อมท่อประปาแตก รักษาความสะอาดแหล่งน้ำ ลำคลอง กำจัดวัชพืชจากแหล่งน้ำ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดคลองน้ำในชุมชน และใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นต้น

1.2.4 ด้านการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนในการดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาล ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานการจัดหางบประมาณจัดสร้างระบบเสียงตามสายในชุมชน ผลักดันให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างเทศบาลกับชุมชนผ่านทางโซเชียลมีเดีย และจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ และเรื่องที่สำคัญทั้งจากเทศบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ร้องขอให้ประกาศรวมทั้งสาระที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชนได้รับรู้ผ่านหอกระจายเสียงให้คนในชุมชนได้รับรู้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการติดตามประกาศจากผู้นำชุมชน และช่วยกระจายข่าวสารที่ได้รับจากผู้นำชุมชนให้เพื่อนบ้านข้างเคียงได้รับรู้

1.2.5 ด้านการกำจัดขยะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนต่อสภาเทศบาล ร่วมคณะกรรมการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขยะในชุมชนแก่สมาชิกสภาเทศบาลได้ นำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และรณรงค์ให้คนในชุมชนจัดการขยะอย่างถูกวิธี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่มีบางส่วนมีส่วนร่วมในการช่วยจัดเก็บขยะบริเวณชุมชน ช่วยคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งในถังขยะของเทศบาล

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.3.1 ด้านการคมนาคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ ได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานโครงการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ร่วมใช้ประโยชน์จากการพัฒนามาตรฐานขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และทันสมัยยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนได้รับความสะดวก และปลอดภัยในการใช้ถนนมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่ถนนที่ชำรุด ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปได้รับความสะดวกและปลอดภัยมากขึ้นในการเดินทาง เพราะการขี้นขี่ปลอดภัย ถนนไม่ขรุขระ

1.3.2 ด้านไฟฟ้า

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้ชุมชน มีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ มีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน รวมถึงได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ มาพัฒนาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนในการรับความสะดวกสบายในการใช้ไฟฟ้า ทั้งไฟฟ้าในครัวเรือน ไฟฟ้าส่องสว่างตามถนนที่มีจำนวนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้คนใช้รถใช้ถนนมีความปลอดภัยขึ้น ในเวลากลางคืนมีไฟส่องสว่างในที่สาธารณะทำให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีไฟฟ้าใช้ทั้งในครัวเรือน ที่สาธารณะในชุมชน และพื้นที่ทางการเกษตรอย่างเพียงพอ และทำให้รู้สึกปลอดภัยมากขึ้น

1.3.3 ด้านการจัดการน้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล มีส่วนทำให้น้ำสะอาดใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ ซึ่งจากการที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนมาตลอด ทำให้ได้รับความเชื่อถือและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาในชุมชนมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนทำให้น้ำใช้สำหรับอุปโภค บริโภค และการเกษตรอย่างเพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีน้ำประปาที่สะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีคลองน้ำสะอาด ทำให้บรรยากาศในชุมชนน่าอยู่

1.3.4 ด้านการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชน มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากทางเทศบาล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนช่วยให้การติดต่อสื่อสารกับประชาชนในชุมชนมีความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้การสื่อสารกับคนในชุมชนผ่านหอกระจายเสียงมีความสะดวก และครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนมากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสาร พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางวิทยุกระจายเสียงของชุมชน

1.3.5 ด้านการกำจัดขยะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลวารินให้เป็นเมืองสะอาด ปราศจากขยะ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนทำให้ชุมชนมีความสะอาด มีถังขยะเพียงพอในชุมชน ทำให้คนในชุมชนหันมาร่วมมือกันจัดการปัญหาขยะของชุมชน มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ทิ้งขยะลงในถังขยะของเทศบาล เฝาระวังการเผ่าขยะในชุมชน จึงทำให้ชุมชนดูแลมีความสะอาดมากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกำจัดขยะ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีส่วนในการทำให้บ้านเรือนและชุมชนมีความสะอาดปราศจากขยะ ทำให้เป็นระเบียบน่าอยู่ยิ่งขึ้น

1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.4.1 ด้านการคมนาคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนประชาชนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและราชการ และร่วมติดตามและรับฟังการรายงานผลการดำเนินโครงการก่อสร้างถนน และปรับปรุงพื้นผิวถนนในเขตเทศบาลอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการก่อสร้างและปรับปรุงพื้นผิวถนนในชุมชน รวมทั้งร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างก่อสร้าง และซ่อมแซมพื้นผิวถนนในชุมชน ออกสำรวจพื้นที่ขณะมีการก่อสร้างถนน และปรับปรุงผิวจราจรในชุมชนเป็นประจำเมื่อมีการดำเนินการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการสังเกตและติดตามการซ่อมแซมถนนในชุมชน

1.4.2 ด้านไฟฟ้า

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมรับฟังการรายงานผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ และเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการโครงการเกี่ยวกับไฟฟ้าของเทศบาล เช่น โครงการติดตั้งชุดโคมไฟสาธารณะพร้อมเสา โครงการขยายเขตไฟฟ้าแรงดันต่ำภายในเขตเทศบาล โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน และที่สาธารณะ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการติดตั้งและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองว่าเป็นไปตามมาตรฐานของโครงการหรือไม่ และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านไฟฟ้า พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมติดตามการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับ หลอดไฟชำรุดของชุมชน และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า โดยการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานเก็บค่าไฟฟ้า ตอนที่ไปชำระค่าไฟที่การไฟฟ้า

1.4.3 ด้านการจัดการน้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ทั้งที่เป็นผู้สังเกตการณ์ และคณะกรรมการ เช่น โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำซอยแยกถนนสถิตย์นิมานกาล โครงการเป่าล้างบ่อ (ประปา) ปรับปรุงประปาหมู่บ้านชุมชนกุศเป่ง โครงการสร้างท่อระบายน้ำและบ่อพักชุมชนค่าน้ำแซบ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชนของตนเอง เช่น การจัดการแหล่งน้ำในชุมชน การเปลี่ยนมิเตอร์น้ำประปา การขยายระบบประปาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการเสนอแนะในวิธีการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชนต่อสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วม

ในการติดตามการแก้ไขปัญหาหน้าประปาของเจ้าหน้าที่และติดตามการแก้ไขปัญหาระบบน้ำในชุมชน รวมทั้งการดูแลความสะอาดของคลองต่าง ๆ ในชุมชน

1.4.4 ด้านการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบร่วมเป็นตัวแทนรับฟังรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารของเทศบาล เช่น โครงการปรับปรุงหอกระจายข่าวประจำชุมชน โครงการขยายสัญญาณไฟฟ้าของเทศบาล โครงการปรับปรุงห้องสมุดชุมชนและจัดหาสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ในหอกระจายข่าวของชุมชนเป็นประจำ รวมทั้งติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสื่อสารภายในชุมชน เช่น การดำเนินงานของห้องชุมชน การจัดหาเครื่องขยายเสียงเพื่อใช้ในหอกระจายข่าวของชุมชน การปรับปรุงระบบสายสัญญาณสื่อสารที่ไม่เป็นระเบียบภายในชุมชน เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปไม่มีส่วนร่วมเลย

1.4.5 ด้านการกำจัดขยะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะของเทศบาล และรับฟังความคิดเห็นในการจัดการขยะของเทศบาล เช่น การทำประชาคมชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) การดำเนินโครงการสร้างบ่อกำจัดขยะภายในชุมชน โครงการก่อสร้างเตาเผามูลฝอยติดเชื้อของเทศบาล เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะภายในชุมชนร่วมกับเทศบาลและประชาชนในชุมชน โดยร่วมติดตามการดำเนินการจัดการขยะของเทศบาล การดำเนินการแก้ไขปัญหาจากข้อร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของพนักงานเทศบาล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการติดตามการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่อง คอยติดตามการดำเนินงาน

โครงการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนของเทศบาล เช่น การซื้อรถเก็บขยะเพิ่ม การจัดจ้างพนักงานทำความสะอาดและเก็บขยะเพิ่ม การจัดหาถังขยะใหม่เพื่อแทนถังขยะเดิมที่ชำรุดเสียหาย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะ พบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการติดตามการจัดเก็บขยะของพนักงานเทศบาลและการคัดแยกขยะในชุมชนของตนเอง

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนมากเกิดจากตัวของประชาชนเองที่ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล การให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพ หารายได้ให้ครอบครัวมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งมองว่าการบริหารจัดการในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และตัวแทนประชาชนที่ได้รับเลือกเข้าไปดำเนินการ มีบ้างที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดทำโครงการแต่ละโครงการของทางเทศบาล ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้เป็นหน้าที่ของภาครัฐโดยเฉพาะเทศบาลเมืองวารินชำราบต้องหาวิธีการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล รวมทั้งการสร้างตระหนักรู้ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของตนเองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาล ไม่เพียงพอแต่ด้านโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยตั้งประเด็นของการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไว้ 4 ประเด็น คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ 3 กลุ่ม จำนวน 30 คนดังนี้

1. กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน
3. กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จำแนกหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา และตาราง

1. สรุปการศึกษา

1.1 ผลการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ใน 4 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วม

ร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในทุกด้าน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และผู้นำชุมชน ส่วนกลุ่มมีผู้มีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มีส่วนร่วมเลย นั่นคือ ประชาชนทั่วไป

1.1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1) *ด้านการคมนาคม* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการประชุมสภาเทศบาลเพื่อนำเสนอปัญหาด้านโครงการพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจและรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล และร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมเป็นประจำ กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแผนงานในการปรับปรุง ซ่อมแซมถนนในเขตชุมชนของตนเองต่อเทศบาล ร่วมมือกับคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ซ่อมแซมถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

2) *ด้านไฟฟ้า* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่การเป็นตัวแทนของประชาชนในการร่วมเสนอและพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคด้านการพัฒนาระบบไฟฟ้าของเทศบาล ร่วมประชุมกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมจัดเวทีประชาคม เพื่อชี้แจง/สร้างความเข้าใจ และรับฟังปัญหาและอุปสรรคจากชุมชนในการพัฒนาระบบไฟฟ้าส่องสว่าง กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาล การแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการชุมชน การสำรวจและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับไฟฟ้าที่พบในชุมชนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

3) *ด้านการจัดการน้ำ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอโครงการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการน้ำให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ทั้งความสะอาดของน้ำ การขยายกำลังการจ่ายน้ำ การประสานเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำในแต่ละชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในฐานะของผู้นำชุมชนในการรวบรวมและเสนอปัญหาด้านการจัดการน้ำในชุมชนต่อเทศบาล และประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาที่ประปรายในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

4) *ด้านการสื่อสาร* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการประสานงาน การตัดสินใจในโครงการเกี่ยวกับระบบเสียงตามสายในชุมชน การเสนอแนะช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับเทศบาล กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการสำรวจและ

รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อนำเสนอต่อสมาชิกเทศบาลให้ปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเผยแพร่สื่อที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้รับรู้ผ่านเครื่องกระจายเสียงของชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

5) *ด้านการจัดการขยะ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนจัดเวทีประชาคมในการจัดการขยะ และเสนอให้เทศบาลเปิดเพจเพื่อรับฟังปัญหา ข้อร้องเรียนของประชาชน กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการ การให้คำปรึกษา และประสานความร่วมมือทั้งจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ และเทศบาลในการจัดการขยะในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

1.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1) *ด้านการคมนาคม* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมและให้ความร่วมมือในทุก ๆ โครงการ นำเสนอโครงการเพื่อพัฒนาเทศบาล และร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมดำเนินโครงการต่าง ๆ กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการด้านการคมนาคมขนส่งของประชาชนในชุมชน นำเสนอโครงการพัฒนาถนนในชุมชนต่อสมาชิกเทศบาลเพื่อให้ดำเนินการต่อ มีส่วนร่วมในการซ่อมแซมถนนภายในชุมชนร่วมกับเทศบาล และประชาชนในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

2) *ด้านไฟฟ้า* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบไฟฟ้าของเทศบาล การรับฟังปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับไฟฟ้าของประชาชน กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและโครงการต่าง ๆ ต่อสมาชิกสภาเทศบาล ร่วมประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล และประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันแก้ปัญหาไฟฟ้าในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

3) *ด้านการจัดการน้ำ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชน มีส่วนร่วมในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล และมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบน้ำในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล ในการแก้ปัญหาการจัดการน้ำในชุมชน ร่วมกับคนในชุมชนแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ซ่อมท่อประปา แตก รักษาความสะอาดแหล่งน้ำ ลำคลอง กำจัดวัชพืชจากแหล่งน้ำ เป็นต้น ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

4) *ด้านการสื่อสาร* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนในการดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาล ผลักดันให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างเทศบาลกับชุมชนผ่านทางโซเชียลมีเดีย และจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติม

กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ และเรื่องที่สำคัญผ่านหอกระจายเสียงให้คนในชุมชนได้รับรู้ ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม

5) *ด้านการจัดการขยะ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนต่อสภาเทศบาล ร่วมคณะกรรมการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขยะในชุมชนแก่สมาชิกสภาเทศบาลได้นำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และรณรงค์ให้คนในชุมชนจัดการขยะอย่างถูกวิธี ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับน้อย โดยมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่ทิ้งเรี่ยราด

1.1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1) *ด้านการคมนาคม* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมได้ร่วมใช้ประโยชน์จากการพัฒนาคมนาคมขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และทันสมัยยิ่งขึ้น กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมได้รับความสะดวก และปลอดภัยในการใช้ถนนมากขึ้น ส่วนใหญ่ถนนที่ชำรุด ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมได้รับความสะดวกในการเดินทาง ถนนมีสภาพดีขึ้น แต่ยังมีถนนบางแห่งที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขอีก

2) *ด้านไฟฟ้า* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ มีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน กลุ่มผู้นำชุมชน ได้รับความสะดวกสบายในการใช้ไฟฟ้า ในเวลากลางคืนมีไฟส่องสว่างในที่สาธารณะทำให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับน้อย โดยทำให้มีไฟฟ้าในครัวเรือน และพื้นที่ทางการเกษตร มีไฟส่องสว่างในเวลากลางคืน แต่ถนนบางแห่งยังไม่มีไฟส่องสว่างควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3) *ด้านการจัดการน้ำ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล ทำให้มีน้ำสะอาดใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ และได้รับความเชื่อถือและให้ความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น กลุ่มผู้นำชุมชน ทำให้มีน้ำอุปโภคบริโภคที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก โดยทำให้มีน้ำประปาที่สะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภคของประชาชน

4) *ด้านการสื่อสาร* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชน และทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากทางเทศบาล กลุ่มผู้นำชุมชน ช่วยให้การติดต่อสื่อสารกับประชาชนในชุมชนมีความ

สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับน้อย ทำให้ได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากประชาสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่

5) *ด้านการจัดการขยะ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลวรินให้เป็นเมืองสะอาด ปราศจากขยะ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ กลุ่มผู้นำชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสะอาด มีถังขยะเพียงพอในชุมชน ประชาชนให้ความร่วมมือในการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชนร่วมกัน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ได้รับผลประโยชน์โดยทำให้บ้านเรือนและชุมชนมีความสะอาดปราศจากขยะ

1.1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1) *ด้านการคมนาคม* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนประชาชนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการก่อสร้างและปรับปรุงพื้นผิวถนนในชุมชน รวมทั้งร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างก่อสร้าง และซ่อมแซมพื้นผิวถนนในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย

2) *ด้านไฟฟ้า* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการโครงการเกี่ยวกับไฟฟ้าของเทศบาล เช่น โครงการติดตั้งชุดโคมไฟสาธารณะพร้อมเสา โครงการขยายเขตไฟฟ้าแรงดันต่ำภายในเขตเทศบาล โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน และที่สาธารณะ เป็นต้น กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการติดตั้งและแก้ปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย

3) *ด้านการจัดการน้ำ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ทั้งที่เป็นผู้สังเกตการณ์และคณะกรรมการ เช่น โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำขอยแยกถนนสถิตย์นิมานกาล โครงการเป่าล้างบ่อ (ประปา) ปรับปรุงประปาหมู่บ้านชุมชนกุดเป่ง โครงการสร้างท่อระบายน้ำและบ่อพักชุมชนค่าน้ำแซบ เป็นต้น กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชนของตนเอง เช่น การจัดการแหล่งน้ำในชุมชน การเปลี่ยนมิเตอร์น้ำประปา การขยายระบบประปาในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย

4) *ด้านการสื่อสาร* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารของเทศบาล เช่น โครงการปรับปรุงหอกระจายข่าวประจำชุมชน โครงการขยายสัญญาณไวไฟฟรีของเทศบาล โครงการปรับปรุงห้องสมุดชุมชนและจัดหาสื่อต่าง ๆ เป็นต้น กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสื่อสารภายในชุมชน เช่น การดำเนินงานของห้องชุมชน การจัดหาเครื่อง

ขยายเสียงเพื่อใช้ในหอกระจายข่าวของชุมชน การปรับปรุงระบบสายสัญญาณสื่อสารที่ไม่เป็นระเบียบภายในชุมชน เป็นต้น ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย

5) *ด้านการจัดการขยะ* ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการขยะของเทศบาล และรับฟังความคิดเห็นในการจัดการขยะของเทศบาล เช่น การทำประชาคมชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) การดำเนินโครงการสร้างบ่อกำจัดขยะภายในชุมชน เป็นต้น กลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการขยะภายในชุมชนร่วมกับเทศบาลและประชาชนในชุมชน ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย

1.2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เกิดจากตัวของประชาชนเองที่ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล การให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพ ทหารายได้ให้ครอบครัวมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งมองว่าการบริหารจัดการในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และตัวแทนประชาชนที่ได้รับเลือกเข้าไปดำเนินการ มีบ้างที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดทำโครงการแต่ละโครงการของทางเทศบาล

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษานำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมมาก ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และผู้นำชุมชน ส่วนกลุ่มมีผู้มีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มีส่วนร่วมเลย นั่นคือ ประชาชนทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำชุมชน คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชนมีหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจของชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน กระตุ้นให้สมาชิกทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมกับสมาชิก กำหนดเป้าหมายของชุมชน บริหารงาน และประสานงานในชุมชน ให้คำแนะนำ และชี้แนวทางให้กับชุมชน เป็นตัวแทนชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ รับผิดชอบต่อผลการกระทำของชุมชน ตลอดจนขับเคลื่อนงาน รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า ส่วน

ประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมน้อยและไม่มีส่วนร่วมเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมและพัฒนาการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจบทบาทของการมีส่วนร่วม รวมทั้งข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ให้ทุกภาคส่วนทราบอย่างเข้าใจ โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนทั่วไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และกลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งด้านการคมนาคม ด้านไฟฟ้า ด้านการจัดการน้ำ ด้านการสื่อสาร และด้านการจัดการขยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำชุมชน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแทนคนในชุมชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล โดยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก เพื่อนำแนวทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติต่อไป ให้เกิดผลสำเร็จต่อไป ส่วนประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย แต่ก็มีบ้างที่มีส่วนร่วมแจ้งปัญหาถนนชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ พื้นผิวขรุขระให้กับผู้นำชุมชนได้รับทราบ แจ้งปัญหาไฟฟ้าในชุมชน เช่น ไฟฟ้าดับ ไฟฟ้าลัดวงจร สายไฟชุมชน ไม่มีไฟส่องสว่าง เป็นต้น แจ้งปัญหาน้ำประปาในครัวเรือน เช่น น้ำประปาไม่สะอาด มีสีขุ่น มีกลิ่น น้ำประปาไม่ไหล ท่อประปาชำรุด เป็นต้น และแจ้งปัญหาเกี่ยวกับการเก็บขยะของพนักงาน ปัญหาจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือการชี้แจงให้เข้าใจถึงบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ น้อยเกินไป โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

2.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และกลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งด้านการคมนาคม ด้านไฟฟ้า ด้านการจัดการน้ำ ด้านการสื่อสาร และด้านการจัดการขยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในโครงการ หรือกิจกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลตามบทบาทและหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน โดยมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการขอความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน อาทิเช่น ด้านการคมนาคม สมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการเพื่อพัฒนางานต่อสภาเทศบาล และร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ส่วนผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการด้านการคมนาคมขนส่งของประชาชนในชุมชนต่อสมาชิกเทศบาล ด้านไฟฟ้า สมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ และ

สนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบไฟฟ้าของเทศบาล ร่วมรับฟังปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับไฟฟ้าของประชาชน ส่วนผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและโครงการต่าง ๆ ต่อสมาชิกสภาเทศบาล ด้านการจัดการน้ำ สมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชนต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบน้ำในชุมชน ส่วนผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาลในการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำในชุมชน ร่วมกับคนในชุมชนแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ซ่อมท่อประปาแตก รักษาความสะอาดแหล่งน้ำ ลำคลอง กำจัดวัชพืชจากแหล่งน้ำ เป็นต้น ด้านการสื่อสาร สมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนในการดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาล และจัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติม ส่วนผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และเรื่องที่สำคัญผ่านหอกระจายเสียงให้คนในชุมชนได้รับรู้ และด้านการจัดการขยะ สมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนต่อสภาเทศบาล ร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ส่วนผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขยะในชุมชนแก่สมาชิกสภาเทศบาลได้นำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ส่วนประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลยหรือมีส่วนร่วมน้อย เช่น การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการสร้าง และซ่อมแซมถนนที่ชำรุดในชุมชน และช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านรับรู้ปัญหาการคมนาคมในชุมชน ร่วมเสนอความคิดเห็นในการเพิ่มไฟฟ้าให้สว่างในชุมชน การช่วยประหยัดน้ำ การติดตามประกาศจากผู้นำชุมชน และช่วยกระจายข่าวสารที่ได้รับจากผู้นำชุมชนให้เพื่อนบ้านข้างเคียงได้รับรู้ การทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่ทิ้งเรี่ยราด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในบทบาทและวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลมากนัก เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน ประกอบกับมีแนวคิดที่ไม่มีหน้าที่โดยตรงที่จะดำเนินการได้ จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย หรือไม่มีส่วนร่วมเลย

2.1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ และกลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งด้านการคมนาคม ด้านไฟฟ้า ด้านการจัดการน้ำ ด้านการสื่อสาร และด้านการจัดการขยะ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกสภาเทศบาลและผู้นำชุมชนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวแทนของประชาชนโดยตรง เช่น ได้ร่วมใช้ประโยชน์จากการพัฒนาคมนาคมขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และทันสมัยยิ่งขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชน และได้รับความเชื่อถือและให้ความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งได้รับความรู้และประสบการณ์จากการบริหารงานร่วมกับเทศบาลอีกด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมบ้างแต่ก็ไม่มากนัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลเมืองวารินชำราบดำเนินการอยู่นั้นทั้งโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการคมนาคม ไฟฟ้า การจัดการน้ำ การสื่อสาร และการจัดการขยะยังไม่

ครอบคลุมทุกชุมชน หรือโครงการหรือกิจกรรมนั้นกำลังดำเนินการอยู่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งประชาชนมองว่าตนเองได้รับประโยชน์ไม่เต็มที่มากนัก

2.1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกสภาเทศบาล และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งในด้านการคมนาคม ด้านไฟฟ้า ด้านการจัดการน้ำ ด้านการสื่อสาร และด้านการจัดการขยะ โดยสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ทั้งที่เป็นคณะกรรมการ และผู้ร่วมสังเกตการณ์ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาเทศบาลที่ต้องดำเนินการปรึกษา พิจารณา แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกสภาท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนผู้นำชุมชนได้มีส่วนในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาล ตั้งแต่เริ่มสำรวจปัญหาความต้องการของชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลแจ้งต่อเทศบาล มีส่วนในการเสนอแผนงาน/โครงการต่อเทศบาลในเรื่อง ไฟฟ้าสาธารณะ สะพานทางเดินเท้า ถนน เป็นต้น ทำให้ผู้นำชุมชนเข้าใจรายละเอียดของโครงการนั้น ๆ เป็นอย่างดี ส่งผลให้เข้าใจวิธีการและขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของทางเทศบาลเป็นอย่างดีด้วย นอกจากนี้ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนมานานจึงทำให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีอีกด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย ซึ่งมีบ้างที่มีส่วนร่วมในการสังเกตและติดตามการซ่อมแซมถนนในชุมชน ติดตามการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับ หลอดไฟชำรุดของชุมชน ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าตอนที่ไปชำระค่าบริการ ติดตามการแก้ไขปัญหาน้ำประปาของเจ้าหน้าที่ ติดตามการแก้ไขปัญหาระบบน้ำในชุมชน รวมทั้งการดูแลความสะอาดของคลองต่าง ๆ ในชุมชน ติดตามการจัดเก็บขยะของพนักงานเทศบาล และการคัดแยกขยะในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของเทศบาลยังขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง หรือในการทำประชาคมหมู่บ้าน การเสนอปัญหาและความต้องการโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน อาจจะยังไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ รวมทั้งการประสานงานของสมาชิกสภาเทศบาลกับประชาชนในแต่ละชุมชนอาจจะมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย หรือถ้ามีส่วนร่วมไม่มากนัก

2.2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เกิดจากตัวของประชาชนเองที่ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล การให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพ ทหารายได้ให้ครอบครัวมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งมองว่าการบริหารจัดการในการ

พัฒนางานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และตัวแทนประชาชนที่ได้รับเลือกเข้าไปดำเนินการ มีบ้างที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดทำโครงการแต่ละโครงการของทางเทศบาล ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล เมืองวารินชำราบอาจมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศูนย์อำนาจ ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการวางแผน และการดำเนินงาน อนึ่งทัศนคติ ค่านิยมและทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐเคยชินต่อการกระทำและการติดต่อสื่อสารคนในกลุ่มเดียวกัน จึงใช้ภาษาเทคนิคของตนเองแล้วตีความว่าประชาชนต้องเข้าใจ การดำเนินการประเมินผลโครงการเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของรัฐก็มีความคิดว่าตัวโครงการหรือกิจกรรมต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้หรือเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ส่วนการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งและประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่องานพัฒนาของเจ้าหน้าที่รัฐก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาชุมชนยังขาดความพร้อมและมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น การขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสมจึงขาดผู้อุทิศตน และเวลาแ่งงานชุมชนอย่างเต็มที่ ขาดทักษะการทำงาน ขาดการติดต่อสื่อสารที่ตื้นเขินเป็นอุปสรรคที่ประชาชนได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาสื่อความหมาย การทำความเข้าใจการขอความคิดเห็นและความคิด ริเริ่มใหม่ ๆ อนึ่งความแตกต่างกันในกลุ่มชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชนก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และอุปสรรคที่เกิดจากสังคมจะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคมซึ่งพิจารณาไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และระบบราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรมทางราชการ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1.1 เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ควรกำหนดมาตรฐานการจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มากยิ่งขึ้น

3.1.2 เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ควรประชาสัมพันธ์ หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล ให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความตระหนักและความสนใจของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระบับน้อย หรือไม่มีส่วนร่วมเลย ในทุกประเด็น ดังนั้น เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ควรดำเนินการดังนี้

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ เทศบาลเมืองวารินชำราบ ควรดำเนินการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาในชุมชนและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ การอบรมชี้แจง เพื่อให้ประชาชนรู้และเข้าใจในบทบาทของตนเองในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลในด้านต่าง ๆ

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เทศบาลเมืองวารินชำราบ ควรดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการมีส่วนร่วมดำเนินการในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ร่วมกับเทศบาล เพราะจะทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลจัดทำขึ้นได้

3.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เทศบาลเมืองวารินชำราบควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ทั้งจากการประชาสัมพันธ์ผ่านเอกสาร สื่ออินเทอร์เน็ต รถเคลื่อนที่ หรือหอกระจายข่าวในชุมชน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของเทศบาล

3.2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เทศบาลเมืองวารินชำราบควรดำเนินการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการติดตามและประเมินผลว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลร่วมกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชนได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้ประชาชนรู้และเข้าใจในบทบาทของตนเองในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลในด้านต่าง ๆ

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3.3.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

บรรณานุกรม

- กนกทิพย์ อโนราช. (2561). “บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการจัดการขยะในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” Proceeding CRCI-2018 เล่ม 2 ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (6-8 ธันวาคม 2561), น.55-61
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2563). *สรุปข้อมูล อบท. ทั่วประเทศ*. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp>
- กัญญารัตน์ อุปสิทธิ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- กิตติรัตน์ สวัสดิ์ผล. (2559). *ความคิดเห็นของประชาชนต่องานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทศบาลตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- โกวิท พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2552). *คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- _____. (2559). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คิมหันต์ ศรีศักดิ์ (2560). *การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2550). *สถาบันวิถีใหม่ท้องถิ่น เล่มที่ 12*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันท์ผกา พลภักดี. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์*. (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

- ชนม์บันลือ วรรณพันธ์. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- ณัญญาณี บุญทองคำ. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์*. เพชรบูรณ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ณัฐริการ์ เศษจันทร์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. (ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ณัฐวัฒน์ วิเศษสุวรรณ. (2559). *การพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง: ผลกระทบและแนวทางแก้ไข*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณิษฐกานต์ ต่อโชติ. (2559). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ดวงตา ราชาอาษา. (2560). *รูปแบบการบริหารจัดการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานตามความต้องการจำเป็นของเทศบาลตำบลขนาดเล็กในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ดวงสมร นามเมือง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน : จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. นนทบุรี: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- เทศบาลเมืองวารินชำราบ. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)*. อุบลราชธานี: เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.

- เทิดพงศ์ มีศิลป์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา*. (ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ไททัศน์ มาลา. (2554). “การปกครองท้องถิ่นไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน” *วารสารวไลยอลงกรณ์* ปีที่ 1(2): 29.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). *รายงานผลการศึกษาคำว่หน้าของการกระจาย อำนาจในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพพร บุระพันธ์. (2553). *การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลธงธานี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุข มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2552). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประเสริฐ สาระจันทร์. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านการป้องกัน อัคคีภัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543. (2563). สืบค้นจาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php? filename=decen04>
- พรนภา จิวลักษณ์. (2559). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะด้านโครงสร้าง พื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2563). สืบค้นจาก <http://www.phichitpao.go.th/picture/ml2-5/ml2-5-2.pdf>
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562. (2563). สืบค้นจาก <https://samkor.go.th/public/list/data/detail/id/537/menu/1218/page/1/cati d/59>
- พระสุนทร วอนไฉวัน. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบล พังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

- พิเชษฐ โสภณแพทย์. (2556). “การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” *วารสารวิจัย رأไพบรรณีย์* 7(3): 93-101.
- ภริณี ลีภากรณ์. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมาบชะลูุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ยุพาพร รูปงาม. (2555). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2563). สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2540/A/055/1.PDF>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2563). สืบค้นจาก <https://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2563). สืบค้นจาก https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก ตามไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2560.
- วันชัย วัฒนาศัพท์. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- วาทีตต์ เรียมริมมะตัน. (2556). *ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. (2551). *คู่มือสมาชิกสภาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- ศรารุช แสงเสน. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- ศรีรัตน์ จุลพงค์. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบล พะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการบริการรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.*
- ศักดิ์ดา ประเทศเสนา. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.*
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- ศิริพงษ์ ศรีอำภย์. (2559). *ความต้องการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.*
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2555). *การเมืองในกระบวนการกระจายอำนาจ: ศึกษาผ่านบทบาทของนักวิชาการ ข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ศุภชัย เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2552). *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการป้องกันและแก้ไข. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.*
- สมยศ นาวิการ. (2545). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- สรารุช สืบเพ็ชร. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- สละบายดี โคตรมะนิวงศ์. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมเมืองไชบัวทอง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.*

- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักนายกรัฐมนตรี.
(2545). *แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิวภาพร สุขเอียด. (2559). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปกครองส่วนท้องถิ่น>.
- สุปราณี ศรีดอกคำ. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- สุมาลย์ ชวนา. (2553). *ประชาธิปไตยท้องถิ่นไทย: การศึกษา แนวคิด กฎหมายและการนำไปปฏิบัติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุวัฒน์ ประทุมเงิน. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อนุพงศ์ หอมจันทร์. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- อภิสิทธิ์ หลากสุขดม. (2552). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ*. (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อรรถัย กักผล และคณะ. (2552). *รายงานการศึกษาวิจัยการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- อรรถัย พระทัต. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อรรรรณ สังฆวัตร. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมพัฒนาการบริการสาธารณะด้าน โครงสร้างพื้นฐานของประชาชน เทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อัมพาพร อุ่มภูธร. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- Andrew, P. C. and Stiefel, M. (1980). *Inquiry into participation: A research approach*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- Cohen, J. M., and Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Ithaca, New York: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Huntington, S. P. and Nelson. J.M. (1975). *No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries*. Cambridge, Massachusetts.
- Pryor, V.K, Epifanio, C.E. (2005). *Prey selection by larval weakfish (Cynoscionregalis): The effects of prey size, speed, and abundance*. Mar. boil. 116, 31-37.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอง ตำแหน่งประธานสาขาวิชาประวัติศาสตร์ และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. ดร.เกษกนก วรรณวัลย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ การศึกษาปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวัตผลและประเมินผลการศึกษา
3. ดร.ธรรมรัตน์ โปธิสุวรรณปัญญา อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ การศึกษารัฐศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จำนวน 5 คน

- 1) นางนภาพร ไกรกังวาร
- 2) นายปรีชา เดชะวสีกุล
- 3) นายวิเชียร ศุภลักษณ์
- 4) นายทองสังข์ วิลามาศ
- 5) นายบุญส่ง แก้วเสนา

กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

- 1) นางสาวจิตติมา สร้อยนาค
- 2) ร.ต.ประจักษ์ สง่าจิตร
- 3) นางฉนวนวรรณ บุญล้ำ
- 4) นายสุชาติ วงศ์หาญ
- 5) นายไพรี บุญห่อ

กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

- 1) นายพิฑูรย์ คำวงศ์
- 2) นายพิชัย กำลั้งดี
- 3) นายสัญญา โสภางค์
- 4) นางพัชรินทร์ ปราบจันดี
- 5) นางสาวโชติกา ชัยรัตน์
- 6) นายกรม คำบุญมา
- 7) นางชนิดา สัตย์ธรรม
- 8) นางสาวญาณิศา ไชยสุวรรณ
- 9) นายชัยยันต์ คำทา
- 10) นายดุสิต การะเกษ
- 11) นางสาวอินทอร ก้อนทอง
- 12) นางสาวศิริวรรณ แดงทอง
- 13) นายพิช ธรรมมาวิตร
- 14) นางสาวอรอนงค์ ผลชะอุ่ม
- 15) นายภากร บ้านใหม่
- 16) นายธีรวัช บริบูลย์

- 17) นายกฤษณ์ นิสัยมัน
- 18) นายสรายุทธ เดชศักดิ์ดา
- 19) นางเกสินี รัตน์ภู
- 20) นางสาวอันธิกา หอมชื่น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน ดังนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	60.00
หญิง	12	40.00
รวม	30	100.00
ประเภทของกลุ่ม		
กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ	5	16.67
กลุ่มผู้นำชุมชน	5	16.67
กลุ่มประชาชนทั่วไป	20	66.66
รวม	30	100.00
ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน		
1-5 ปี	2	6.67
6-10 ปี	1	3.33
มากกว่า 10 ปี	27	90.00
รวม	30	100.00
การศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 1-6	3	10.00
มัธยมศึกษาปีที่ 1-6	5	16.67
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	3	10.00
ปริญญาตรี	19	63.33
รวม	30	100.00
สถานภาพ		
โสด	8	26.67
สมรส	22	73.33
รวม	30	100.00

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

แบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยจะระบุประเด็น เนื้อหา ซึ่งจะแจ้งให้ผู้รับการสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้าประมาณ 7 วัน โดยขออนุญาตหมายวัน และเวลาที่จะสัมภาษณ์
3. การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 40 นาที โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตจดบันทึก และบันทึกเทป

กรอบแนวคิดการวิจัย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้นหาคำปรึกษาและการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคมนาคม ด้านการไฟฟ้า ด้านการจัดการน้ำ ด้านการสื่อสาร และด้านการกำจัดขยะ

ลงชื่อ.....ผู้ศึกษา

(พันเอก สนอง จุลกัณฑ์)

นักศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....
2. ประเภทของกลุ่ม
  - [ ] กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองวารินชำราบ
  - [ ] กลุ่มผู้นำชุมชน
  - [ ] กลุ่มประชาชนทั่วไป
3. ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน
  - [ ] 1-5 ปี
  - [ ] 6-10 ปี
  - [ ] มากกว่า 10 ปี
4. การศึกษา
  - [ ] ประถมศึกษาปีที่ 1-6
  - [ ] มัธยมศึกษาปีที่ 1-6
  - [ ] ปวช./ปวส./อนุปริญญา
  - [ ] ปริญญาตรี
  - [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
5. สถานภาพ
  - [ ] โสด
  - [ ] สมรส
  - [ ] หย่า
  - [ ] หม้าย
6. ทำการสัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2563

ตอนที่ 2 กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล
เมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านการคมนาคมในชุมชนหรือไม่เพียงใด

[ ] มี   [ ] ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

2.1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านไฟฟ้าในชุมชนหรือไม่เพียงใด

[ ] มี   [ ] ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

2.1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านการจัดการน้ำในชุมชนหรือไม่เพียงใด

[ ] มี   [ ] ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

2.1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านการสื่อสารในชุมชนหรือไม่เพียงใด

[ ] มี   [ ] ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

2.1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี   ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี   ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.3.1 ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี   ไม่มี

ท่านได้รับประโยชน์อย่างไร.....

.....

.....

2.3.2 ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี   ไม่มี

ท่านได้รับประโยชน์อย่างไร.....

.....

.....

2.3.3 ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการน้ำในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี   ไม่มี

ท่านได้รับประโยชน์อย่างไร.....

.....

.....

2.3.4 ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านได้รับประโยชน์อย่างไร.....

.....

.....

2.3.5 ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านได้รับประโยชน์อย่างไร.....

.....

.....

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการน้ำในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

.....

.....

2.4.4 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

2.4.5 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มี ไม่มี

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่

มี ไม่มี

ถ้ามี ท่านคิดว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง.....

ถ้าไม่มี ท่านคิดว่าเป็นเพราะอะไร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านในครั้งนี้

ภาคผนวก ง

ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองวารินชำราบ

ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองวารินชำราบ

ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดดังนี้ (เทศบาลเมืองวารินชำราบ, 2562: 1-24)

1. ประวัติความเป็นมา

เทศบาลเมืองวารินชำราบเดิมชื่อว่า “บ้านค่าน้ำแซบ” ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 23 ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่ชุมชนแห่งนี้มีประชากรหนาแน่นประกอบกับเป็นที่ตั้งหน่วยราชการสำคัญต่าง ๆ เช่น มณฑลทหารบกที่ 22 สถานีรถไฟอุบลราชธานี เขตการทางอุบลราชธานี ฯลฯ จึงได้จัดตั้งโดยมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องที่ “บ้านค่าน้ำแซบ” หมู่ที่ 23 เป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2480 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 ตอนที่ 76 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2480 เรียกชื่อว่า “เทศบาลตำบลธาตุ” มีเนื้อที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร

พ.ศ. 2486 มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงชื่อ “เทศบาลตำบลธาตุ” เป็น “เทศบาลตำบลวารินชำราบ” พ.ศ. 2509 มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ (ฉบับที่ 1) ขยายเขตเทศบาลเพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ้น 5.7 ตารางกิโลเมตร

พ.ศ. 2534 มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ (ฉบับที่ 2) ขยายเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก รวมเนื้อที่ทั้งสิ้น 12.9 ตารางกิโลเมตร

พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะ “เทศบาลตำบลวารินชำราบ” เป็น “เทศบาลเมืองวารินชำราบ” ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก. ลงวันที่ 24 กันยายน 2538 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (25 กันยายน 2538)

ดวงตราเทศบาลเมืองวารินชำราบเป็นรูปพระแม่ธรณีหลังน้ำสังข์ ซึ่งหมายถึงมีน้ำไหลตลอดไม่มีขาด ข้อเท็จจริงในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบมีลำธารเล็ก ๆ ลำธารหนึ่งเรียกว่า “ลำค่าน้ำแซบ” ไหลผ่านเป็นลำธารที่มีน้ำซับไหลซึมอยู่ตลอดชั่วนาตาปี และก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่ท้องถื่นตลอดมาเช่นกัน ประชาชนทั่วไปได้ใช้น้ำจากลำค่าน้ำแซบนี้ใช้บริโภคและอุปโภค เป็นน้ำที่ใสสะอาดและรสอร่อย

2. ที่ตั้งขนาดพื้นที่

เทศบาลเมืองวารินชำราบตั้งอยู่ในอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวเมืองอุบลฯ คิดเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร ซึ่งมีถนนสถิติขนิมานกาลเชื่อมระหว่างตัวเมืองอุบลราชธานีกับเทศบาลเมืองวารินชำราบ เดิมมีพื้นที่ 5.7 ตารางกิโลเมตร ต่อมา มีการขยายอาณาเขตเทศบาลเป็น 12.9 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลวารินชำราบทั้งหมด พร้อมทั้งได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลวารินชำราบ เป็นเทศบาลเมืองวารินชำราบ เมื่อวันที่

25 กันยายน 2538 ดังประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก.
(ลงวันที่ 24 กันยายน 2538)

3. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับฝั่งแม่น้ำมูล
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลค้ำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ

4. เขตการปกครอง

เทศบาลเมืองวารินชำราบ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 28 ชุมชน โดยมีประธาน
ชุมชนเป็นผู้นำของแต่ละชุมชน ประกอบด้วย

- 1) ชุมชนบ้านสวนวาริน
- 2) ชุมชนดิงาม
- 3) ชุมชนกุดปลาขาว
- 4) ชุมชนวัดวารินทราราม
- 5) ชุมชนหนองตาโฝน
- 6) ชุมชนท่ากอไผ่
- 7) ชุมชนวัดผาสุกการาม
- 8) ชุมชนดอนจั่ว
- 9) ชุมชนบูรณะ
- 10) ชุมชนกุดเป่ง หมู่ 16
- 11) ชุมชนหาดสวนสุข 1
- 12) ชุมชนต้นแต้
- 13) ชุมชนหนองกอก
- 14) ชุมชนคูยาง
- 15) ชุมชนหาดสวนสุข
- 16) ชุมชนอยู่เย็น
- 17) ชุมชนแหลมทอง
- 18) ชุมชนห้าแยกวงกลม
- 19) ชุมชนชลประทาน
- 20) ชุมชนท่าบั้งมั่ง

- 21) ชุมชนค้ำน้ำแซบ
- 22) ชุมชนหนองบก
- 23) ชุมชนกุดเป่ง หมู่ 6
- 24) ชุมชนลับแล
- 25) ชุมชนสุขสำราญ
- 26) ชุมชนแสนสำราญ
- 27) ชุมชนเกตุแก้ว
- 28) ชุมชนหาดสวนยา

5. สภาพสังคม

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ มีลักษณะทั้งที่เป็นชุมชนย่านธุรกิจ ชุมชนเมืองย่านอยู่อาศัย ชุมชนเขตเมืองกึ่งชนบท ชุมชนน้ำท่วมถึง ชุมชนแออัดและชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งการแบ่งลักษณะและเขตชุมชนนั้นได้กำหนดแบ่งตามลักษณะพื้นที่ประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ในชุมชนของประชาชนโดยแบ่งออกเป็น 28 ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชนทำหน้าที่บริหารกิจการของชุมชน มีกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรทุนชุมชน อาสาสมัครผู้นำชุมชนด้านต่าง ๆ ซึ่งเทศบาลเมืองวารินชำราบได้ให้การสนับสนุนบทบาทในการดูแลชุมชนของตนเองตามความต้องการของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้ชุมชนได้มีส่วนรับผิดชอบตนเอง

1) ชุมชนย่านธุรกิจ มีลักษณะเป็นชุมชนย่านใจกลางเมืองเป็นที่ตั้งอาคารร้านค้า ตลาด สถานประกอบการธุรกิจ ธนาคารสถาบันการเงิน สถานบริการ คนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ร่ำรวยสาธารณูปโภค สาธารณูปการ มีครบถ้วนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะหลวม ๆ และจะมีกิจกรรมร่วมรับผิดชอบต่อชุมชนเป็นครั้งคราว ชุมชนลักษณะนี้มี 1 ชุมชน คือ ชุมชนห้าแยก

2) ชุมชนเขตเมือง เป็นชุมชนที่พักอาศัยผสมผสานกับอาคารร้านค้าและสถานบริการ เป็นชุมชนที่มีฐานะดีและค่อนข้างดี สาธารณูปโภคและสาธารณูปการทั่วถึง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความใกล้ชิด และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบของตนเองมากขึ้น ชุมชนลักษณะนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านแสนสำราญ ชุมชนบ้านสุขสำราญ ชุมชนบ้านต้นไต้ ชุมชนบ้านบูรณะ ชุมชนบ้านหนองตาไผ่น ชุมชนบ้านแหลมทอง ชุมชนคุ้มวัดวารินทราราม ชุมชนคุ้มวัดผาสุกราม

3) ชุมชนเขตเมืองกึ่งชนบท มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเป็นชนบท มีพื้นที่เกษตรกรรม สาธารณูปโภค สาธารณูปการในเขตชุมชนมีความทั่วถึง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความแน่นแฟ้นผูกพันกับชุมชน และส่วนมากจะรู้จักคุ้นเคยกันดี มีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบชุมชนตนเอง และมีกิจกรรมร่วมในชุมชนบ่อยครั้งชุมชนลักษณะนี้ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองกอก ชุมชนบ้านหนองบก ชุมชนบ้านกุดเป่งหมู่ที่ 6 และ 16

4) ชุมชนแออัด มีลักษณะเป็นชุมชนหนาแน่น มีความหลากหลายในวิถีชีวิตของชาวชุมชน จึงทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความซับซ้อนมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลชุมชนจะมีตามประเด็นปัญหาาร่วมและปัญหาต่างชุมชน ชุมชนลักษณะนี้ได้แก่ ชุมชนบ้านลับแล ชุมชนบ้านอยู่เย็น ชุมชนบ้านชลประทาน และชุมชนบ้านค้ำน้ำแซบ

5) ชุมชนลุ่มน้ำ จะมีลักษณะตั้งอยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก ริมฝั่งแม่น้ำมูล ลำน้ำสาขา ซึ่งชุมชนเหล่านี้จะประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและปัญหาภัยแล้งในฤดูแล้ง บางชุมชนมีลักษณะแออัด บางชุมชนมีลักษณะชนบท การยังชีพยังคงพึ่งพาวิถีธรรมชาติ สังคมมีการเกื้อกูลกัน ชุมชนลักษณะนี้ได้แก่ ชุมชนดอนจิว ชุมชนคูยาง ชุมชนหาดสวนสุข ชุมชนหาดสวนยา ชุมชนท่าก่อไผ่ ชุมชนท่าบั้งมั่ง ชุมชนกุดปลาขาว

6) ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร มีลักษณะเป็นชุมชนใหม่โดยโครงการหมู่บ้านจัดสรร มีการย้ายเข้ามาอยู่ของคนหลากหลายอาชีพ ส่วนมากจะมีฐานะปานกลางไปถึงฐานะดี เป็นชุมชนที่กำลังสร้างสังคมใหม่ ชาวชุมชนเริ่มต้นที่จะมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในสังคม ชุมชนลักษณะนี้ได้แก่ ชุมชนบ้านสวนวาริน

6. สภาพแวดล้อมของชุมชนเทศบาลเมืองวารินชำราบ

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบมีลักษณะทั้งที่เป็นชุมชนย่านธุรกิจ ชุมชนเมืองย่านอยู่อาศัย ชุมชนเขตเมืองกึ่งชนบท ชุมชนน้ำท่วมถึง ชุมชนแออัดและชุมชนจัดสรร ซึ่งการแบ่งลักษณะและเขตชุมชนนั้นได้กำหนดแบ่งตามลักษณะพื้นที่ประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ในชุมชนของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 28 ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชนทำหน้าที่บริหารกิจการของชุมชน มีกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรทุนชุมชน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชนด้านต่าง ๆ ซึ่งเทศบาลเมืองวารินชำราบได้ให้การสนับสนุนบทบาทในการดูแลชุมชนของตนเองตามความต้องการของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเอง

6.1 บริบทด้านกายภาพ ได้แก่ เทศบาลเมืองวารินชำราบอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวเมืองอุบลราชธานี คิดเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร ซึ่งมีถนนสถิติमानกาลเชื่อมระหว่างตัวเมืองอุบลราชธานีกับเทศบาลเมืองวารินชำราบ เดิมมีพื้นที่ 5.7 ตารางกิโลเมตร ต่อมามีการขยายอาณาเขตเทศบาลเป็น 12.9 ตาราง กิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลวารินชำราบทั้งหมด พร้อมทั้งได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลวารินชำราบเป็นเทศบาลเมืองวารินชำราบ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2538 ดังประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก. (ลงวันที่ 24 กันยายน 2538)

เทศบาลเมืองวารินชำราบทิศเหนือติดต่อกับฝั่งแม่น้ำมูล ทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลแสนสุข ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลค้ำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ

ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอวารินชำราบตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า “แอ่งโคราช” (Korat Basin) โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย ประมาณ 120 เมตร ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงๆ ต่ำๆ จัดเป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกซึ่งแม่น้ำมูลไหลผ่าน พื้นที่บางส่วนของเทศบาลเมืองวารินชำราบติดกับแม่น้ำมูล ประกอบด้วย ชุมชนท่าบั้งมั่ง ชุมชนดิงาม ชุมชนหาดสวนยา ชุมชนท่ากอไผ่ ชุมชนหาดสวนสุข ติดกับแม่น้ำมูล

ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกันยายนและฝนจะทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงจะไม่เหมือนกันในแต่ละปี และช่วงปลายฤดูฝนจะมีพายุดีเปรสชันฝนตกชุกทุกปี อาจจะมีภาวะน้ำท่วม บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ฤดูหนาว อำเภอวารินชำราบจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มต่ำลงตั้งแต่เดือนตุลาคมและจะสิ้นสุดประมาณเดือนมกราคม ฤดูร้อน โดยทั่วไปส่วนใหญ่อากาศจะเริ่มอบอ้าวเดือนกุมภาพันธ์ไปถึงประมาณเดือนพฤษภาคม อาจจะมี ฝนตกบ้างในปลายเดือนเมษายน และพฤษภาคม

6.2 บริบทด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

6.2.1 การคมนาคมขนส่งในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ สามารถติดต่อกับจังหวัดอื่นได้ทั้งทางรถยนต์ รถไฟและทางอากาศ สำหรับทางน้ำนั้นไม่มีแม่น้ำใหญ่ไหลผ่านที่เชื่อมกับเขตจังหวัดอื่น ๆ

1) ทางรถยนต์ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 เป็นถนนลาดยางสภาพดีติดต่อกับอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภอเดชอุดมจังหวัดอุบลราชธานี ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 217 เป็นถนนลาดยางสภาพดีติดต่อกับอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2178 เป็นถนนลาดยางสภาพดีติดต่อกับอำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2193 เป็นถนนลาดยางสภาพดีติดต่อกับอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

2) การบริการรถโดยสาร มีรถโดยสารประจำทางรับส่งผู้โดยสารและติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง โดยมีมีสถานีขนส่งผู้โดยสารบริเวณตลาดสดเทศบาลเมืองวารินชำราบ ดังนี้
รถโดยสารประจำทางสายอำเภอวารินชำราบ – อำเภอพิบูลมังสาหาร
รถโดยสารประจำทางสายอำเภอวารินชำราบ – อำเภอเดชอุดม
รถโดยสารประจำทางสายอำเภอวารินชำราบ อำเภอกันทรลักษณ์
จังหวัดศรีสะเกษ

3) ทางรถไฟ เป็นสถานีปลายทางของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ วิ่งจากกรุงเทพฯ ถึงอุบลราชธานี มีทั้งรถธรรมดา รถปรับอากาศ การเดินทางไป- มาสะดวก

4) ทางอากาศ มีสนามบินตั้งอยู่ในตัวจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1 แห่ง ห่างจากเทศบาลเมืองวารินชำราบ ประมาณ 5 กิโลเมตร บริการขนส่งผู้โดยสารและขนส่งสินค้ากับ จังหวัดต่าง ๆ และกรุงเทพฯ โดยบริษัท เดินอากาศไทย จำกัด และบริษัทแอร์เอเชีย

6.2.2 การไฟฟ้า การบริการด้านการไฟฟ้าเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่เทศบาลเมืองวารินชำราบร่วมกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาวารินชำราบในการให้บริการกับประชาชน เพราะเทศบาลเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนถึงแม้ว่าการบริการเกี่ยวกับไฟฟ้าเทศบาลไม่ได้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้บริการ หากประชาชนมีความเดือดร้อนเกี่ยวกับการใช้ไฟร้องขอมา เทศบาลฯ ก็จะประสานไปยังการไฟฟ้าเพื่อแก้ไขเหตุขัดข้องต่าง ๆ ให้กับประชาชน

6.2.3 การประปา ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ ส่วนใหญ่ใช้น้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งปัจจุบันผู้ใช้น้ำในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ แยกเป็นที่อยู่อาศัย จำนวน 5,093 ราย ราชการและธุรกิจขนาดเล็ก จำนวน 1,638 ราย และ ราชการและธุรกิจขนาดใหญ่ จำนวน 243 ราย

6.2.4 การโทรศัพท์ การให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม มีทั้งระบบโทรศัพท์บ้านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งการติดต่อสื่อสารภายในประเทศ การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ

6.2.5 การจัดเก็บขยะมูลฝอย เทศบาลมีรถเก็บขยะอัดท้าย จำนวน 5 คัน รถคอนเทนเนอร์จำนวน 1 คัน รถเข็นเล็กบรรทุกขยะ จำนวน 25 คัน จัดเก็บขยะวันละ 2 เที่ยว ปริมาณของขยะเท่ากับ 50 ตัน/วัน ปริมาณความสามารถที่จัดเก็บได้ 30-40 ตัน/วัน มีถังขยะรองรับขยะ จำนวน 1,200 ใบ เจ้าหน้าที่ปัดกวาดถนน จำนวน 31 คน เจ้าหน้าที่เก็บขนขยะ จำนวน 23 คน และเจ้าหน้าที่ชุดโยธา จำนวน 21 คน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	พินเอก สนอง จุลกัณฑ์
วัน เดือน ปี เกิด	13 พฤศจิกายน 2479
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2559
ตำแหน่ง	เกษียณ อายุนับเวลารับราชการ + วันทวีคูณ รวม 72 ปี 16 วัน
เกียรติประวัติที่ได้รับพระราชทาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เหรียญชัยสมรภูมิ ปฏิบัติราชการสงคราม ณ สาธารณรัฐเวียดนาม ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 25 เล่มที่ 89 ตอนที่ 120 ลง 7 สิงหาคม 2515 2. เครื่องหมายเปลวระเบิด สำหรับประดับแพรแถบเหรียญชัยสมรภูมิ แก่ทหารผู้ได้รับ ความชมเชยจากการปฏิบัติราชการสงคราม ณ สาธารณรัฐเวียดนาม ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 145 เล่มที่ 90 ตอนที่ 181 ลง 31 ธันวาคม 2516 3. เหรียญราชการชายแดน ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 85 เล่มที่ 95 ตอนที่ 78 ลง 4 สิงหาคม 2521 4. เหรียญพิทักษ์เสรีชน ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 70 เล่มที่ 95 ตอนที่ 81 ลง 11 สิงหาคม 2521